

Opas urheilutapahtuman turvallisuussuunnitteluun

Suvi Vettenranta-Seppälä & Henna Ylikoski

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Amk-opinnäytetyö

2021

Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma

Tiivistelmä

Tekijät

Suvi Vettenranta-Seppälä ja Henna Ylikoski

Tutkinto

Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma

Opinnäytetyön nimi

Opas urheilutapahtuman turvallisuussuunnitteluun

Sivu- ja liitesivumäärä

34+12

Urheilutapahtumissa on tapahtunut viime vuosien aikana vakavia loukkaantumisia ja kuolemiin johtaneita onnettomuuksia. Tapauksia tutkittaessa selvisi, että turvallisuusohjeita ja säädöksiä oli jätetty noudattamatta. Suomen laki velvoittaa tapahtuman järjestäjää huolehtimaan jokaisen tapahtumaan osallistujan turvallisuudesta, niin että tapahtumasta ei aiheudu vaaraa kenenkään terveydelle.

Lupien hakeminen ja turvallisuusasiakirjojen laatiminen on ollut sekavaa, sillä luvat täytyy hakea monelta eri viranomaiselta sekä turvallisuussuunnittelun tueksi löytyvä tieto on hajallaan ja vaihtelevaa. Tämän takia opinnäytetyön tavoitteena oli koota tapahtuman järjestämiseen vaaditut luvat ja turvallisuustoimenpiteet yhteen oppaan muodossa ja sitä kautta selkeyttää urheilutapahtuman turvallisuustyötä ja -suunnittelua. Opasta voidaan käyttää kaikkien urheilutapahtumien turvallisuussuunnitteluun riippumatta tapahtuman luonteesta tai lajista.

Opinnäytetyöhön on koottu järjestäjän vastuut, riskien hallintaan ja arviointiin tarvittavat työkalut, pelastussuunnitelman ja turvallisuusasiakirjan sisällöt sekä urheilutapahtumiin tarvittavat luvat. Tietoperustan tekemiseen on hyödynnetty teemahaastattelua, puolistrukturoitua ryhmähaastattelua ja kirjallisuuskatsausta.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä ja prosessi alkoi vuoden 2021 tammikuussa ja päättyi saman vuoden lokakuussa. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena suunniteltiin päivitettävä opas urheilutapahtuman turvallisuussuunnitteluun, joka tullaan julkaisemaan Suomen urheilun eettisen keskuksen (SUEK) verkkosivuille. SUEK toimii tämän opinnäytetyön toimeksiantajana.

Asiasanat

Urheilutapahtuma, turvallisuussuunnittelu, riskienhallinta.

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Urheilutapahtuman turvallisuussuunnittelu	3
2.1 Järjestäjän velvollisuudet ja osallistujien oikeudet	4
2.1.1 Huolellisuusvelvollisuus.....	4
2.1.2 Ilmoitusvelvollisuus	4
2.1.3 Tietojen antaminen käyttäjille	5
2.1.4 Onnettomuuskirjanpito	5
2.1.5 Tapahtumassa tarvittavat vakuutukset	5
3 Riskienhallinta ja arviointi	7
3.1 Tapahtuman vaativuustaso	9
3.2 Onnettomuudet ja läheltä piti – tilanteet	11
4 Pelastussuunnitelma	12
5 Turvallisuusasiakirja.....	16
6 Lupamenettelyt.....	18
7 Työn tarkoitus ja tavoite	21
7.1 Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry.....	21
7.2 Menetelmävalinnat.....	22
7.3 Projektin vaiheet	24
8 Opas urheilutapahtuman turvallisuussuunnitteluun	26
9 Pohdinta.....	27
Lähteet	31
Liitteet.....	35
Liite 1. Jyväskylän ralli ja AKK-Motorsport. Haastattelukysymykset.....	35
Liite 2. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Murtonen Mervi haastattelu.....	36
Liite 3. Alustava suunnitelma urheilutapahtuman turvallisuussuunnittelun oppaasta ...	37

1 Johdanto

Suomessa järjestetään vuosittain lukuisia, pieniä tai suuria, urheilu-, musiikki- tai muita yleisötapahtumia. Näitä tilaisuuksia järjestetään usein ympäristöissä, joita ei ole suunniteltu isoille yleisöille. Tapahtumia järjestämässä voi olla monesti jonkinlainen järjestö, yhdistys tai muu taho, jolla ei välttämättä ole kokemusta tai koulutusta turvallisuusjärjestelyistä eikä käytettävänä turvallisuusalan ammattilaisia. (Vuoripuro 2007, 7.) Turvallisuusohjeiden laiminlyönti voi johtua siitä, että järjestäjät eivät ole tietoisia kaikista velvollisuuksistaan turvallisuussäädösten osalta sekä myös siitä, että turvallisuuteen liittyviä lupia ja ilmoituksia täytyy hakea monilta eri viranomaistahoilta, jolloin joku lupa saattaa helposti jäädä hakematta. Onnettomuustutkintakeskuksen tekemien selvitysten mukaan Suomessa onkin tapahtunut viime vuosien aikana urheilutapahtumissa vakaviin loukkaantumisiin ja kuolemiin johtaneita onnettomuuksia, joita tutkittaessa selvisi, että joitain turvallisuusohjeita ja säädöksiä oli jätetty noudattamatta. Näiden puutteiden vuoksi kilpailijat, toimitsijat tai katsojat altistuivat onnettomuuksille.

Lupahakuprosessien sekavuuden ja moninaisten ilmoituksien viidakkoa selkeyttämään on toivottu muutosta tapahtumienjärjestäjien osalta. Lupien hakemiseen ja ilmoitusten tekemiseen on toivottu yhtä portaalia, jonka kautta saisi hoidettua tapahtuman turvallisuus- ja lupa-asiat kuntoon kerralla, ns. yhden luukun periaatetta. Tähän toiveeseen yritettiin vastata vuonna 2016 alkaneella hankkeella, joka kuitenkin kaatui vuonna 2019. Yhden luukun periaatetta tavoitellaan tällä hetkellä Työ- ja elinkeinoministeriön (jatkossa TEM) hankkeen avulla, joka onnistuessaan kokoaisi kaikki lupahakemukset samaan paikkaan. Hankkeen myötä tapahtumanjärjestämisen lupakokonaisuus siirtyisi TEMin asiointipalveluun vuoden 2022 alusta.

Tapahtumaprosessin vaiheita ovat suunnittelu-, toteutus- ja jälkimarkkinointivaihe. Tässä opinnäytetyössä keskitytään tapahtuman ensimmäiseen vaiheeseen, eli suunnitteluvaiheeseen. (Häyrinen & Vallo 2016, 189.) Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on luoda opas urheilutapahtuman turvallisuussuunnitteluun, jonka tavoitteena on lisätä tietoa tapahtumien turvallisuusvaatimuksista ja lupamenettelyistä ja sitä kautta myös vähentää onnettomuuksien määrää ja vakavuutta urheilutapahtumissa. Tapahtuman turvallisuuden huomiointi onkin lähtökohtana onnistuneeseen tapahtumaan, sillä turvallisuustoimilla voidaan ehkäistä isompia onnettomuuksia kuin myös pienempiä loukkaantumisia tapahtuman aikana. Tapahtumien järjestämisestä on yleisesti kirjoitettu paljon kirjoja sekä oppaita verkkoon, mutta turvallisuussuunnittelusta ja muun muassa laeista sen taustalla ei ole yhtä kattavaa ja selkeää tietoa saatavilla. Tämän takia opinnäytetyötä tarkastellaan turvallisuussuunnittelun näkökulmasta.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry (jatkossa SUEK). SUEKin tehtävänä on turvata eettisesti kestävää urheilukulttuuria yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Opinnäytetyöprojektin idea on saatu työharjoittelun aikana, jonka opinnäytetyön tekijät ovat suorittaneet SUEKissa keväällä 2021.

2 Urheilutapahtuman turvallisuussuunnittelu

Tunnusomaisen urheilutapahtuman määritelmänä pidetään tapahtumaa, joka voi olla keran järjestettävä tai toistuva, mutta luonteeltaan väliaikainen (Parent & Smith-Swan 2013, 3). Mastermanin (2014, 18) mukaan on olemassa useita erilaisia urheilutapahtumia ja niitä voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta. Masterman nostaa esille muutamia näkökulmia kuten erot yhden tai useamman lajin tapahtumissa, urheilutapahtuman kesto yhdestä päivästä useamman päivän mittaiseksi ja osallistutaanko urheilutapahtumaan katsojana vai osallistujana. Muun muassa edellä mainitut tekijät vaikuttavat urheilutapahtuman luonteeseen.

Urheilutapahtuman laajuudesta riippuen suunnitteluvaihe voi viedä useita kuukausia, ellei vuosia. Suunnitteluvaihe viekin eniten aikaa tapahtuman järjestämisen vaiheista. (Vallo & Häyrynen 2016, 191.) Kokoontumislain (22.4.1999/530) 4 luvun 17 § nojalla yleisötilaisuuden järjestäjä on vastuussa tapahtumansa turvallisuudesta. Tapahtuman turvallisuudesta nimetään turvallisuusvastaava, joka on lopullisessa vastuussa yleisön turvallisuudesta riippumatta siitä, onko tapahtuma maksullinen vai maksuton. Nimetty turvallisuusvastaava on vastuussa koko tapahtuman turvallisuudesta ja turvallisuusvastaavan tulee tehdä tiivistä yhteistyötä alueen eri viranomaistahojen kanssa. (Vuoripuro 2007, 11-12.) Alusta alkaen aloitettu huolellinen turvallisuussuunnittelu on tärkeää ja vaikuttaa tapahtuman kulkuun ja sitä kautta koko tapahtuman onnistumiseen suunnitellulla tavalla (Paasonen 2013, 27). Tästä voidaankin päätellä, että turvallisuussuunnittelu olisi hyvä toteuttaa yhtenäisenä osana kaiken muun urheilutapahtuman suunnittelun rinnalla.

Urheilutapahtuman turvallisuussuunnittelussa tulee huomioida tapahtumankulun normaali-tilanteen lisäksi aina myös poikkeustilanteet, eli varauduttava vaaratilanteisiin tai ongelmiin, joita tapahtuman aikana voi ilmetä. Turvallisuussuunnittelulla luodaan siis edellytykset riskitilanteisiin varautumiselle ja niissä toimimiselle (Ferdinand & Kitchin 2012, 155; van der Wagen & White 2010, 251.) Tapahtuman turvallisuussuunnittelu on lakien, teorian ja valitun strategian viemistä käytäntöön (Koponen 2019, 11).

Oman urheilutapahtuman suunnittelu pitäisi aloittaa tunnistamalla lajin/tapahtuman luonne ja erityispiirteet sekä niiden vaatimat toimet. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi oman alan turvallisuuskehityksen jatkuvaa seuraamista, oman lajin/tapahtuman keskeisimpien vaarojen tunnistamista, tunnistettuihin vaaroihin pohjautuen lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpiteiden suunnittelua turvallisuuden parantamiseksi esimerkiksi varusteiden, välineiden, ohjaajien koulutuksen, suorituspaikkojen ja ensiapuvalmiuksien osalta. Lisäksi täytyy varmistaa, että kilpailijoille, toimitsijoille ja yleisölle tarjotaan kaikki turvalliseen toimintaan tarvittava tieto esimerkiksi koulutuksien, kylttien, opastuksen, nettisivujen

ja oppaiden avulla. Kaikki tämä on syytä tehdä dokumentoidusti, esimerkiksi kirjata tiedot turvallisuussuunnitelmaan ja riskikartoitukseen. (van der Wagen & White 2010, 264-265.)

2.1 Järjestäjän velvollisuudet ja osallistujien oikeudet

Tapahtumajärjestäjällä on tiettyjä velvoitteita, jotka on huomioitava tapahtumaa suunniteltaessa ja sen aikana. Jokaisen tapahtumajärjestäjän tulee huomioida lainsäädäntö tapahtumansa suunnittelussa ja toteutuksessa, sillä tapahtuman järjestäjällä on velvollisuus huolehtia jokaisen osallistujan turvallisuudesta. Kuluttajaturvallisuuslakiin (22.7.2011/920) on kirjattu järjestäjän velvollisuuksia ja osallistujien oikeuksia, joita on avattu tarkemmin alle.

2.1.1 Huolellisuusvelvollisuus

Järjestäjä vastaa aina urheilutapahtuman järjestyksen ja turvallisuuden säilymisestä, lain noudattamisesta tapahtumassa sekä kaikista tapahtuman johdosta mahdollisesti aiheutuneista henkilö- ja omaisuusvahingoista. Vaikka viranomaiset valvovat tapahtuman toimintaa, se ei poista järjestäjän vastuuta mahdollisessa onnettomuustilanteessa. Myöskään tapahtuman maksuttomuus tai se, onko järjestäjä yhdistys, yritys, julkisyhteisö tai yksityinen henkilö, ei poista järjestäjän vastuuta yleisön turvallisuudesta. (Vuoripuro 2007, 11.)

Järjestäjä vastaa aina urheilutapahtumansa turvallisuudesta sisältäen tapahtumassa käytettävien välineiden ja laitteiden turvallisuuden. Järjestäjä on velvollinen ilmoittamaan turvallisuuden kannalta kaikki tarpeelliset ja totuudenmukaiset tiedot osallistujalle ennen tapahtumaa ja sen aikana. Urheilutapahtuman vaaroista tiedottaminen ja varoittaminen eivät poista järjestäjän vastuuta tapahtuman turvallisuudesta. (Tukes s.a.a.) Voidaankin päätellä, että tapahtumaan vaadittavat asiakirjat, lupahakemukset, ilmoitukset ja riskikartoitukset tehdään siksi, että näin saadaan varmistettua kuluttajaturvallisuuslain vaatima turvallinen tapahtuma kaikille. Kuluttajaturvallisuuslain 5§ mukaan järjestäjällä on oltava riittävät ja oikeat tiedot kuluttajapalvelusta, eli urheilutapahtumasta, ja hänen on arvioitava niihin liittyvät riskit. Lisäksi jokaisella tapahtumaan osallistujalla on oikeus turvallisuuden ja järjestäjän on varmistuttava siitä, että tapahtuma ei aiheuta vaaraa kenenkään terveydelle tai omaisuudelle.

2.1.2 Ilmoitusvelvollisuus

Kuluttajaturvallisuuslain 2 luvun 8 § 1 momentin mukaan tapahtumanjärjestäjän on tehtävä välittömästi ilmoitus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (jatkossa Tukes), jos hän saa tietoonsa tai hänen pitäisi ammattitaitonsa perusteella pystyä pääättelemään, että kuluttajapalvelusta aiheutuu vaaraa jonkun terveydelle tai omaisuudelle. Tapahtumanjärjestäjän on

samalla ilmoitettava, mihin vaaran poistamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin hän on jo ryhtynyt vaaran takia.

2.1.3 Tietojen antaminen käyttäjille

Tapahtumanjärjestäjän on selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla annettava tapahtumaan osallistuville tarvittavat tiedot, jotta he pystyvät arvioimaan kuluttajapalveluun, eli tapahtumaan, liittyvät vaarat ja sen myötä sen, voiko hän osallistua tapahtumaan. Valvontaviranomainen voi vaatia järjestäjää antamaan osallistujille tapahtumaan liittyvän vaaran torjumisen tai ehkäisemisen kannalta tarpeellisia toimintaohjeita, varoituksia tai muuta tietoa. Tapahtumaan osallistuvilla on siis oikeus tietää tapahtuman mahdollisista vaaranaiheuttajista ja siitä, kuinka toimia oikein ja turvallisesti tapahtumassa. (Kuluttajaturvallisuuslaki 9 §; Tukes s.a.a.)

2.1.4 Onnettomuuskirjanpito

Onnettomuuskirjanpito on järjestäjän työkalu tapahtuman turvallisuuden seurannassa ja kehittämisessä. Onnettomuuskirjanpito on suositeltavaa etenkin sellaisissa tapahtumissa, jotka järjestetään esimerkiksi vuosittain tai sama järjestäjä tekee paljon samankaltaisia tapahtumia. Onnettomuuskirjanpidon avulla järjestäjä voi seurata turvallisuutta tapahtumassa ja sen pohjalta tehtyjen huomioiden myötä myös kehittää turvallisuustoimia jatkossa. Tukes tekee tarkastuksia palveluihin ja voi pyytää niiden yhteydessä onnettomuuskirjanpidon nähtäväkseen. Onnettomuuskirjanpidon ulkomuodon voi valita vapaasti, kunhan kirjaaminen on mahdollisimman helppoa, mutta samalla kattavaa ja tarkkaa. Onnettomuuskirjanpitoa varten on myös olemassa valmiita pohjia verkossa. (Tukes s.a.a.)

2.1.5 Tapahtumassa tarvittavat vakuutukset

Tapahtumajärjestäjä on veloitettu hankkimaan vastuuvakuutus omalle tapahtumalleen. Vastuuvakuutus pitää hankkia mahdollisia onnettomuustilanteita varten, joissa voi aiheutua henkilö- ja omaisuusvahinkoja. Sekä poliisi että pelastusviranomaiset edellyttävät voimassa olevaa vastuuvakuutusta, jotta tapahtuma saisi hyväksytyt päätökset turvallisuudesta sekä pelastussuunnitelman osalta. Vastuuvakuutus otetaan niitä tapauksia varten, joissa tapahtuman järjestäjä joutuisi korvausvelvolliseksi. Esimerkiksi onnettomuustilanteessa, jossa yleisölle aiheutuu tapaturmavahinkoja, korvausvastuu on tapahtuman järjestäjällä, vaikka toimintaa valvoisivat viranomaiset. Urheiluseuroissa tai järjestöissä toiminta voi olla mittakaavaltaan verrattain pientä, jolloin tapahtumaan ei ole välttämättä nimetty turvallisuusvastaavaa. Tällaisissa tilanteissa yhdistyksen vastuuhenkilöt ovat todelliset vastuunkantajat onnettomuuden sattuessa ja he voivat joutua henkilökohtaiseen korvausvastuu-

seen tapahtuneista vahingoista. Vastuuvakuutus siis antaa turvaa niin tapahtumajärjestäjälle itselleen, kuin myös tapahtumaan osallistuville ihmisille. (Liveto 2021; Visit Tampere 2018; Vuoripuro 2007, 11-12.)

Vastuuvakuutuksesta korvataan toiminnassa toiselle aiheutunut henkilö- tai esinevahinko, josta vakuutuksenottaja on oikeuden mukaan vastuussa. Kaikki tilanteet arvioidaan kuitenkin tapauskohtaisesti eikä mitään tilanteita voida yleistää. Tapahtuman järjestäjän tulee toimia ennakoivasti ja tapahtuman aikana niin, ettei onnettomuustilanteita pääsisi syntymään. Vakuutus kattaa järjestäjän vastuun muun muassa järjestyksenvalvonnan tai muiden turvallisuustoimien riittämättömyyden ja tapahtumapaikan, sen rakenteiden, kaluston tai laitteiden kunnan. Vakuutus ei korvaa tapahtumajärjestäjälle, henkilökunnalle tai talkooväelle sattuneita vahinkoja, vaan siihen tarvitaan tapaturma- ja/tai talkoovakuutus. (Liveto 2021; Visit Tampere 2018.) Työtapaturma- ja ammattitautilain (24.4.2015/459) 3 §:n 1 ja 2 momentin mukaan tapahtuman järjestäjän on hankittava jokaiselle työntekijälle tapaturmavakuutus, jos sillä on palkattua henkilökuntaa. Työnantajalla ei kuitenkaan ole vakuuttamisvelvollisuutta, jos työnantajan kalenterivuoden aikana teettämästään työstä maksumat palkat ovat yhteensä enintään 1 200 euroa. Tapaturmavakuutus kattaa sekä tapahtuma järjestäjälle, tapahtuman henkilöstölle, että talkooväelle tapahtuneet tapaturmat.

Talkoovakuutus on vapaaehtoinen vakuutus, joka on tarkoitettu nimensä mukaisesti talkooväelle, eli palkattomalle henkilökunnalle. Jos työstä tapahtumassa saa palkkaa tai muuta taloudellista etua, on työntekijät vakuutettava työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisella tapaturmavakuutuksella. Talkoovakuutus korvaa tapaturmasta aiheutuneet hoitokulut ja pysyvän haitan tiettyyn rajaan asti. Lisäturvaksi talkoovakuutukseen voi sisällyttää korvauksen tapaturmaisen kuoleman tai päivärahan sairauslomapäivien varalle. (Hiltunen s.a., 9.)

3 Riskienhallinta ja arviointi

Yleisötilaisuuden turvallisuussuunnittelu on parasta aloittaa mahdollisimman pikaisesti, kun tapahtuman perustiedot eli tapahtumapaikka, - aika ja -luonne ovat selvillä. Näiden perustietojen pohjalta pystytään valmistella alustavaa riskien kartoitusta ja arviointia. Alustava kartoitus tapahtuman riskeistä on iso osa onnistunutta tapahtumaa, sillä sen pohjalta tehdään lopullinen riskien arviointi. Riskianalyysi on yksi tärkeimmistä tehtävistä suunnittelun aikana, jotta tapahtuma olisi jokaisella osallisella mahdollisimman turvallinen. (Paasonen 2013, 27.) Riskianalyysissä pohditaan, mitä tapahtumassa voisi pahimmillaan tapahtua. Analyysissä kartoitetaan millaisia riskejä tapahtumaan voi liittyä, kuinka suuri todennäköisyys riskien tapahtumiselle on, mitä niistä voi seurata ja miten onnettomuus tai tapaturma voitaisiin ennaltaehkäistä. Tunnistamalla tapahtuman uhkatekijöitä, voidaan alkaa suunnittelemaan niiden ennaltaehkäisyä ja onnettomuustilanteissa toimimista. (Arvonen 2004, 35; Piekarz, Jenkins & Mills 2015, 19-20; Vuoripuro 2007, 22.)

Tarkan ja tarkoituksen mukaisen riskianalyysin tekeminen ennen tapahtumaa on ennakkoivaa turvallisuustyötä, jolla pyritään mahdollisimman turvalliseen ja häiriöttömään tapahtuman kulkuun. Riskianalyysissä arvioidaan kaikkia mahdollisia tapahtumaa koskevia vaaroja ja riskejä. Riskien arvioinnilla tarkoitetaan tapahtuman vaarojen tunnistamista, riskien suuruuden määrittämistä ja niiden merkityksen arviointia. (Parent & Smith-Swan 2013, 217; Suomen Latu s.a.) Piekarz ym. (2015, 30) muistuttavat kuinka eri tekijöillä on merkitystä urheilutapahtuman riskien tunnistamisessa. Järjestäjän tulee tunnistaa oman tapahtumansa luonteesta riippuvaiset riskit, esimerkiksi, onko tapahtuma ulkona vai sisällä, kontakti vai ei-kontaktilaji tai maalla vai veden äärellä järjestettävä tapahtuma. Myös urheilutapahtumassa käytettävät välineet, urheilijat, katsojat ja fanit tulee ottaa huomioon riskeihin varauduttaessa.

Esimerkki riskien arviointipohjasta alla olevassa taulukossa 1. Riskien arviointipohjassa vasemmalla sarakkeessa on kirjattu, mitä tapahtuman järjestäjän tulee kirjata taulukon oikeanpuoleisen sarakkeen riveille. Oikealla puolella taulukossa on ohjeet, mitä kullakin rivillä tulee huomioida.

Taulukko 1. Riskien arviointi (mukaillen Tukes s.a.)

Tapahtuman järjestäjä	
Suunnitelman laatijat ja päiväys	
Lähtötiedot	Mitä tietoja tapahtuman vaaroista on jo olemassa? Hyödynnä esimerkiksi aiempia selvityksiä, riskianalyysejä, asiakaspalautteita tai onnettomuustietoja.

Arvioitavat toiminnot ja kohteet	Mistä eri toiminnoista ja kohteista tapahtuman vaarat tunnustetaan? Listaus esimerkiksi tapahtuman palveluista ja laitteista.
Asiakasryhmät	Mitä asiakasryhmiä tapahtumaan mahdollisesti osallistuu ja mitä ryhmien erityisvaatimuksia tulee ottaa huomioon turvallisuuden suhteen?
Menetelmät	Mitä menetelmiä hyödynnetään vaarojen tunnistamiseksi ja toimenpiteiden tarpeen arviointiin eri kohteissa?
Aikataulu	Milloin eri kohteiden vaarojen tunnistaminen tehdään?
Arviointi	Kuka osallistuu arvioinnin tekemiseen?
Raportointi	Miten tunnistetut vaarat ja toimenpiteet kirjataan?
Toimenpiteiden toteutuminen	Miten varmistetaan arvioinnin esiin nostamien toimenpiteiden toteutuminen?
Tiedottaminen	Miten havaituista vaaroista tiedotetaan tapahtuman osallisia, jotka voivat altistua vaaroille?
Hyödyntäminen	Miten arvioinnin tuloksia hyödynnetään tulevaisuudessa esimerkiksi koulutuksessa tai asiakkaiden ohjauksessa?
Seuranta	Miten arvioinnin tuloksia seurataan ja pidetään ajan tasalla, esimerkiksi kirjaaminen sattuneista onnettomuuksista tai tapaturmista

Esimerkki riskikartoitus pohjasta alla olevassa taulukossa 2. Riskikartoitus pohjan ylimmällä rivillä on tiedot, mitä kuhunkin sarakkeeseen tulee kirjata. Seuraavalta riviltä löytyy ohjeet, mitä kussakin sarakkeessa tulee huomioida ja arvioida. Taulukkoon on kirjattu riskikartoitus pohjaan esimerkkitapauksia riskeistä, joita tapahtumassa voisi tapahtua. Esimerkkitaulukko on tehty selventämään riskianalyysin prosessia.

Taulukko 2. Riskikartoitus. (mukaillen Tukes s.a.)

Tapahtuman toiminto, osa tai laite	Mahdolliset seuraukset	Riskin todennäköisyys	Riskin vakavuus	Toimenpiteet riskien välttämiseksi
Mitä riskejä tapahtumassa voi aiheutua?	Kirjaa tähän tyypillisimmät riskin seuraukset	Arvio riskin todennäköisyys pieni/ Keskinkertainen/suuri	Arvioi riskin vakavuus 1-3 *	Kirjaa tähän suunnitellut toimenpiteet riskin välttämiseksi
Katsojan häiriökäyttäytyminen	Viihtyvyyden lasku, pelkotilat, yhteenotot, loukkaantumiset	Keskinkertainen	2	Riittävästi järjestyksen valvoja ennaltaehkäisemään häiriökäyttäytymistä ja tarvittaessa poistamaan mahdolliset häiriökäyttäjät tapahtuma-alueen ulkopuolelle
Sydänkohtausta/rintakipu	Voimakas puristava kipu, hengenahdistus, tajuttomuus, kuolema, tapahtuman keskeytyminen	Pieni	3	Riittävä EA-henkilöstö ja välineistö, ohjeet sairauskohtauksien hoitoon, selkeät opasteet defibrillaattorien sijainnista, ambulanssille esteetön pääsy tapahtumapaikalle
Nilkan nyrjähdys	Turvotus, kipu, verenpurkaukset, jänteiden vahingoittuminen, murto	Suuri	1	Riittävä EA-henkilöstö ja välineistö, ohjeet tapaturmien hoitoon, esteetön kulku tapahtuma-alueella

*(1 = vähäinen riski 2 = keskinkertainen riski 3 = suuri riski)

3.1 Tapahtuman vaativuustaso

Tapahtuman järjestäjän on huomioitava tapahtumansa laajuus ja luonne, jonka mukaan määräytyy tapahtuman vaativuus. Mahdollisimman varhaisessa vaiheessa aloitettu turvallisuussuunnittelu lisää tapahtuman onnistumisen mahdollisuutta ja vähentää mahdollisia vaaratilanteita. Lisäksi tapahtuman vaativuustaso määrittää, täytyykö tapahtumasta laatia turvallisuusasiakirja. (Tukes s.a.b.)

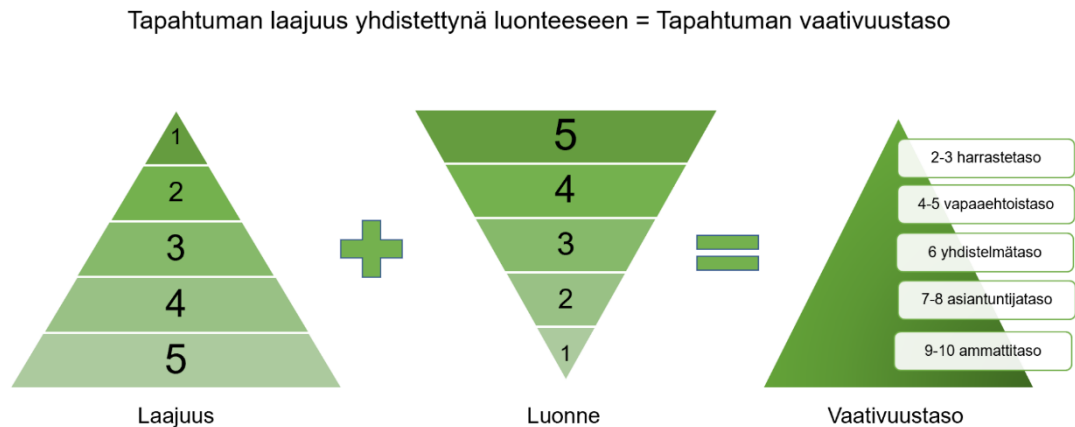
Tapahtuman laajuutta arvioidaan tapahtumaan odotettavan yleisömäärän mukaan. Yleisötapahtumaan tullaan joko etukäteen ilmoittautumalla tai ilman ilmoittautumista, jolloin yleisön määrää ei aina voida tietää tarkasti. Osallistujien määrään varaudutaan aikaisempien tapahtumien, kokemuksen, markkinoinnin laajuuden ja -kohderyhmän sekä mahdollisten etukäteistiedustelujen mukaan. (Arvonen 2004, 28.) Tapahtuman laajuuteen vaikuttavat myös yleisömäärän lisäksi tapahtuma-alueen koko ja käytettävien erillisten rakennusten tai muiden tilojen määrä ja pinta-ala, tapahtuman toistettavuus tai ajallinen kesto. Tapahtumassa toimivat eri tahot ovat kaikki osallisena tapahtuman turvallisuusjärjestelyissä, esimerkiksi kiinteistön tai maanomistaja määrittää tapahtumapaikan turvallisuusvaatimukset ja käyttörajoitukset. Nämä tiedot tulee olla tapahtuman järjestäjän tiedossa, jotta järjestäjä osaa arvioida tapahtumansa turvallisuusvaatimukset oikein. (Ferdinand & Kitchin 2012, 15; Tukes s.a.b.)

Tukesin tapahtumaturvallisuusoppaassa tapahtuman laajuus on määritelty osallistujamäärän perusteella numeroin yhdestä viiteen.

1. Mikrotapahtuma, osallistujia 0-500 henkilöä
2. Pientapahtuma, osallistujia 500-2000 henkilöä
3. Keskisuuri tapahtuma, osallistujia 2000-10 000
4. Suurtapahtuma, osallistujia 10 000-25 000
5. Massatapahtuma, osallistujia 25 000 +

Tapahtuman luonne määräytyy sen mukaan, mitä tapahtumassa tullaan tekemään ja min-käläisiä asiakasryhmiä tapahtumaan odotetaan osallistuvan. Urheilutapahtumien luonteet ovat keskenään hyvinkin erilaisia ja olosuhteet vaihtelevat (Arvonen 2004, 28). Paasosen (2013, 29) mukaan urheilutapahtumien luonteen erilaisuuden takia on tärkeää, että kyseisen tapahtuman vaarat ja riskit huomioidaan laajuutta ja luonnetta kartoittaessa, jotta mahdolliset riskit ja toimintaympäristö tulee tarkasteltua aidosti. Urheilutapahtuma on korkeariskinen esimerkiksi silloin, kun yleisöllä itsellään on mahdollisuus osallistua tapahtumassa tarjottaviin erilaisiin aktiviteetteihin tai tapahtuma järjestetään paikassa, joka voi

vaarantaa turvallisuutta, kuten vesistön läheisyydessä. Tapahtuman riskitasoa nostavat myös esimerkiksi tapahtumassa sallittu päihteiden käyttö ja päihtyneen yleisön ominaispiirteet. (Arvonen 2004, 28, 30; Tukes s.a.c.) Alla olevassa kuviossa 1 on kuvattuna tapahtuman vaativuustaso, joka määräytyy laajuuden ja luonteen yhteenlasketun summan perusteella.

Kuvio 1 Tapahtumaturvallisuuden osaamisvaatimukset (mukaillen Tukes s.a)

Suuren ja riskialttiin tapahtuman järjestäminen on vaativaa ja tällaiset tapahtumat on suunniteltava tarkemmin, kuin pienempien ja vähäisempien riskien tapahtumat (Tukes s.a.c). Alla olevassa taulukossa on lajiteltuna tapahtuman vaativuustaso kuvion 1 kolmioiden yhteenlaskettujen summien perusteella.

Taulukko 3 Tapahtuman vaativuustasot (mukaillen Tukes s.a.)

Harraste- taso 2-3	Kattaa pienet tapahtumat, joissa on vain yksittäisiä suorituspaikkoja tai erityistoimintoja, kuten pienimuotoista oheisohjelmaa. Tapahtumalle ei ole välttämättöntä laatia turvallisuusasiakirjaa. Tällainen tapahtuma voisi olla esimerkiksi sulkapalloturnaus, jossa on noin 150 osallistujaa ja yleisö istuu tapahtuman ajan katsomossa.
Vapaa- ehto- taso 4-5	Kattaa pienet tai keskisuuret tapahtumat, joissa on muutamia suorituspaikkoja tai erityistoimintoja. Kun tapahtuman luonne tai laajuus ylittää 3-5 tason, tulee tapahtumalle laatia turvallisuusasiakirja. Tällainen tapahtuma voisi olla esimerkiksi perheille suunnattu aktiviteettipäivä, joka on järjestetty vesistön läheisyydessä.
Yhdistel- mätaso 6	Yhdistelmätason tapahtuma kattaa eri kokoiset tapahtumat, joissa on tarjolla erilaisia toimintoja, joista osa voi vaatia niiden toteuttajalta asiantuntija- tai ammattitason osaamista. Tällainen tapahtuma voisi olla esimerkiksi Moottoriurheilutapahtuma. Tapahtumalle tulee laatia turvallisuusasiakirja.
Asiantun- tija- taso 7-8	Asiantuntijataso tapahtumassa yleisöturvallisuuden hallinta on korostunut tai useat toiminnot edellyttävät järjestäjältä asiantuntemusta sekä käytännön

	kokemusta. Tällainen tapahtuma voisi olla esimerkiksi suurikokoinen ravitapahtuma, jossa on tarjolla paljon oheishjelmaa yleisölle. Tapahtumalle tulee laatia turvallisuusasiakirja.
Ammattitaso 9-10	Ammattitason tapahtumissa on paljon erilaisia toimintoja, jotka edellyttävät järjestäjältä ammattitaitoa, käytännön kokemusta ja erikoistumista, erityisiä pätevyysvaatimuksia tai lupia. Yleisön sijoittumista on hallittava erityisen tarkasti. Tällainen tapahtuma voisi olla esimerkiksi kaksipäiväinen rockfestivaali, jossa on useita eri toimintoja ja joissa yleisö liikkuu ja vaihtuu paljon laajalla tapahtuma-alueella. Tapahtumalle tulee laatia turvallisuusasiakirja.

3.2 Onnettomuudet ja läheltä piti – tilanteet

Kuluttajaturvallisuuslain 5 § mukaan kuluttajapalvelu ei saa aiheuttaa vaaraa kenenkään terveydelle tai omaisuudelle, mutta tästä huolimatta Suomessa on tapahtunut vakaviakin onnettomuuksia yleisötapahtumissa. Tällaisista onnettomuuksista on vain hyvin vähän saatavilla olevaa aineistoa. Yleisötapahtumissa tapahtuneista onnettomuuksista ja läheltä piti –tilanteista olisi hyvä ilmoittaa matalalla kynnyksellä Tukesille, joka huolehtii tiedon eteenpäin viemisestä esimerkiksi koulutuksien avulla, jolloin erityisesti yleisötapahtumien järjestäjät saisivat arvokasta tietoa oman tapahtumansa turvallisuussuunnitteluun. Muutaman vuoden aikana läheltä piti -ilmoituksia Tukesille on tullut kuitenkin vain vähän (Murtonen 13.8.2021).

Tukes on luonut Vaurio- ja onnettomuus VARO-rekisterin, jossa on julkaistu kuvauksia Suomessa sattuneista onnettomuuksista ja läheltä piti –tilanteista. Rekisterin tavoitteena on jakaa tietoa riskeistä ja ennalta ehkäistä vastaavien onnettomuuksien syntyä sekä edistää onnettomuuksista oppimista. Tukes päivittää VARO-rekisteriä tasaisin väliajoin ja saa onnettomuustietoa esimerkiksi viranomaisilta, tapahtuman järjestäjiltä ja mediasta. Tapahtumissa sattuneita onnettomuuksia ja läheltä piti -tilanteita löytyy VARO-rekisteristä kuluttajaturvallisuuden alta. (varo.tukes.fi)

Onnettomuus- ja läheltä piti –tilanteiden tuominen muiden tapahtumajärjestäjien, viranomaisten, kilpailijoiden sekä muiden asianosaisten tietoisuuteen VARO-rekisterin avulla olisi arvokasta siinä mielessä, että näiden tilanteiden jakamisella pystyttäisiin arvioimaan tapahtuman riskejä tarkemmin ja sitä kautta varautumaan paremmin mahdollisiin onnettomuuksiin.

4 Pelastussuunnitelma

Pelastussuunnitelman tarkoituksena lisätä tapahtuman onnistumisen todennäköisyyttä ja lisätä tapahtuman osallisten turvallisuutta (Paasonen 2013, 31). Suunnitelman tekeminen selkeyttää tapahtuman järjestäjien ja toimijoiden työnjakoa, viestintää sekä yhteistyötä. Hyvä pelastussuunnitelma on yksityiskohtaisesti suunniteltu ja tarkoituksen mukaisesti käyttöön otettu, eli suunnitelma on mietitty alusta loppuun juuri kyseistä tapahtumaa varten, siitä löytyy selkeästi kaikki tarpeellinen tieto tapahtuman turvallisuudesta ja suunnitelma on jalkautettu käytäntöön niin, että jokainen tapahtuman järjestäjä ja toimija tietää, mitä tehdä vaaratilanteessa. (Arvonen 2004, 29.)

Pelastuslain (29.4.2011/379) 16 §:n 1 momentin mukaan pelastussuunnitelma on laadittava kaikkiin yleisötapahtumiin ja muihin tilaisuuksiin, jossa on suuren osallistujamäärään tai muun erityisen syyn vuoksi lisääntynyt henkilö- tai paloturvallisuusriski. Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (5.5.2011/420) 3 pykälän 1 momentti määrittelee, että pelastussuunnitelma laaditaan siinä tapauksessa, mikäli: osallistujia arvioidaan olevan läsnä samanaikaisesti vähintään 200 henkilöä, tapahtumassa käytetään avotulta, ilitulitteita, muita pyroteknisiä tuotteita tai erikoistehosteina käytettäviä palo- ja räjähdysriskin omaavia kemikaaleja, tapahtumapaikan poistumisjärjestelyt poikkeavat normaalista tai tapahtuman luonne aiheuttaa erityistä vaaraa ihmisille.

Järjestäjän on selvitettävä ja arvioitava tapahtuman vaarat ja riskit pelastussuunnitelmassa, joiden perusteella määritellään turvallisuusjärjestelyt ja annettavat ohjeet tapahtumasta vastaavalle henkilöstölle sekä tapahtumaan osallistuvalla yleisöllä. Turvallisuusjärjestelyt ja ohjeet laaditaan onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja vaarojen vähentämiseksi. Turvallisuusjärjestelyillä ja ohjeistuksella sekä niiden perehdyttämällä järjestäjä voi edesauttaa henkilöstön osaamista onnettomuustilanteiden sattuessa. (Pelastuslaitokset 2017, 3,7.)

Alle on kuvattuna pelastussuunnitelmassa tarvittavat tiedot lyhyesti. Ainakin seuraavat asiat tulee olla kirjattuna pelastussuunnitelmassa: tapahtuman yleistiedot, tapahtuman vaarojen ja riskien selvitys ja arviointi sekä tapahtuman turvallisuusjärjestelyt, yksityiskohtaiset turvallisuusjärjestelyt, henkilökunnan sekä yleisön perehdytys ja ohjeistus sekä liitteet. Pelastussuunnitelman tekemiseen löytyy yksityiskohtaisia pohjia, esimerkiksi pelastuslaitoksen verkkosivuilta. Ensimmäiseksi pelastussuunnitelmaan kirjataan tarkasti tapahtuman yleistiedot. Tapahtuman yleistiedoiksi on kuvattu taulukossa 4 näkyvät tiedot.

Taulukko 4. Tapahtuman yleistiedot (mukailien pelastuslaitokset 2017)

Tapahtuman nimi	
Ajankohta	(päivämäärä ja kellonajat)
Tapahtumapaikka	(nimi, osoite ja kunta)
Tapahtuman järjestäjä	(vastuullisen järjestäjän nimi, y-tunnus ja yhteystiedot)
Tapahtuman järjestäjän yhteyshenkilö	(nimi ja yhteystiedot)
Tapahtuman turvallisuushenkilöstö	(järjestyksen valvojen ja muun turvallisuushenkilöstön määrä, sijoittelu ja tehtävät)
Kohderyhmä	(odotetaanko tapahtumaan lapsia, aikuisia, iäkkäitä, erityisryhmiä jne.)
Tapahtuman kuvaus	(tarkka kuvaus tapahtumasta, sen kulusta, ohjelmasta ja muista mainittavista seikoista)
Arvio henkilömäärästä	(arvio samanaikaisesti läsnä olevasta henkilömäärästä huomioiden henkilökunnan ja asiakkaat)
Tapahtuman erityispiirteet	(mahdollisia erityispiirteitä tapahtumassa ovat muun muassa ilotulitteet, eläimet ja tilapäismajoitus)
Tapahtumapaikan erityispiirteet	(paikan erityispiirteitä ovat muun muassa sijainti kalliolla, veden ääressä, huonojen tieyhteyksien päässä)
Mahdolliset erilliset liitteet, pelastussuunnitelmat tai turvallisuusasiakirjat liitetään tapahtuman pelastussuunnitelmaan.	(esimerkiksi suuremmissa tapahtumissa yksityiskohtaiset tiedot turvallisuusjärjestelyistä, esimerkiksi organisaation keskinäinen viestintä ja hälytysyhteydet voidaan kuvata erillisellä liitteellä.)

Tapahtuman yleistietojen jälkeen kartoitetaan tarkemmin tapahtuman vaaroja ja riskejä sekä arvioidaan niitä. Jokaista havaittua riskiä ja vaaraa varten suunnitellaan ennaltaehkäisevät varautumisjärjestelyt sekä toiminta riskitilanteessa. Vaarojen ja riskien tarkka selvitys ja arviointi on koko suunnitelman perusta. Suurin osa suunnitelmasta koostuu havaittujen vaarojen ja riskien perusteella. Lisäksi suunnitellaan tapahtuman turvallisuusjärjestelyt ja ohjeet. Suunnitelmassa kuvataan myös yksityiskohtaiset turvallisuusjärjestelyt, esimerkiksi alkusammutuskalusto ja ensiapu. Pelastussuunnitelman liitteitä ovat esimerkiksi tapahtuma-alueen pohjakartta ja ensiapusuunnitelma. (Pelastuslaitokset 2017, 7, 20.) Pelastussuunnitelmassa kirjataan tapahtuman vaarojen ja riskien yleisluonteinen selvitys sekä arviointi. Tapahtuman turvallisuusjärjestelyissä tulee huomioida järjestämispaikka, luonne sekä järjestämisajankohdan vuodenaika. (Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto s.a.) Tässä suunnitelman kohdassa on tärkeää hyödyntää riskikartoituksessa havaittuja ja arvioituja vaaroja ja riskejä.

Kun tapahtuman vaarat ja riskit on selvitetty ja arvioitu, on jokaisen tapahtuman järjestäjän ja toimijan tiedostettava mitä vaaroja ja riskejä tapahtumaan kohdistuu ja mistä ne voivat aiheutua sekä mitä seurauksia niillä voi olla (van der Wagen & White 2010, 257). Pelastussuunnitelmaan kirjataan jokaista havaittua riskiä ja vaaraa kohtaan ennaltaehkäisevät

järjestelyt, varautumisjärjestelyt sekä ohjeet toimintaan kyseisen riskin sattuessa. Tapah- tumassa toimivat henkilöt tulee olla koulutettu edellä mainittuihin järjestelyihin. Vastuualu- eet on jaettu selkeästi kunkin riskin osalta ja turvallisuudesta vastaavat henkilöt tulee olla nimetty suunnitelmassa. Näitä yksityiskohtaisia turvallisuusjärjestelyjä ovat esimerkiksi al- kusammutuskalusto, ensiapujärjestelyt, pelastustiet ja muut ajoreitit tapahtumapaikalle sekä tapahtuman keskeyttäminen ja evakuointijärjestelyt. Nämä kaikki turvallisuusjärjeste- lyt tulee kirjata pelastussuunnitelmaan yksityiskohtaisesti. (Pelastuslaitosten kumppanuus- verkosto s.a.; Vuoripuro 2007, 22-23.)

Jokainen tapahtumassa toimija tulee perehdyttää tapahtuman turvallisuusjärjestelyihin tar- vittavilta osin ja heidän tulee saada tarvittavat ohjeet onnettomuus- ja vaaratilanteissa toi- mimiseksi. Tässä suunnitelman vaiheessa tulee kuvata, miten tapahtuman henkilökunnan perehdytys ja ohjeistus sekä yleisön ohjeistus ja opastus toteutetaan. Perehdytys tapahtu- man turvallisuusjärjestelyistä voidaan järjestää esimerkiksi koulutuksen muodossa ennen tapahtumaa, jossa henkilökunta saa perehdytyksen tehtävistään, tarvittavat yhteystie- dot ja selkeät ohjeet tapahtumassa toimimiseen. (Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto s.a.)

Pelastussuunnitelmassa tulee olla selvitys viestinnän toteutumisesta, minkälaisilla väli- neillä ja keiden tulee olla yhteydessä toisiinsa. Lisäksi täytyy olla suunnitelma onnetto- muusviestinnästä mahdollisten vaara- ja onnettomuustilanteiden varalle. Toiminta hätäti- lanteessa ja mahdollisen lisäavun hälyttäminen tulee kuvata selkeillä, yksinkertaisilla ja nopeasti luettavilla ohjeilla, jotta kaikki tapahtumassa toimivat henkilöt voivat kerrata siitä etukäteen tarvittavat tiedot. Tapahtuman keskeytyminen voi olla joissain vaara- tai onnet- tomuustilanteissa välttämätön seuraus. Tällaisia tilanteita varten suunnitelmaan tulee kir- jata henkilöt, joilla on valtuudet tapahtuman keskeyttämiseen. (Pelastuslaitosten kumppa- nuusverkosto s.a.; Vuoripuro 2007, 24, 48.)

Yleisölle annettavat ohjeet ja opasteet suunnitellaan tarkasti eri tilanteisiin ja ohjeistetaan yleisöä ennalta esimerkiksi tapahtuma-alueesta eri viestintäkanavien kautta. Eri viestintä- kanavia on muun muassa opasteet, aluekartat, äänentoisto, sosiaalinen media tai muut tiedotuskanavat. Tapahtuman järjestäjän on lisäksi suunniteltava hätätilanteissa annetta- vat ohjeet ja kartoitettava etukäteen niihin tilanteisiin sopivat viestintäkanavat. (Pelastus- laitosten kumppanuusverkosto s.a.; Vuoripuro 2007, 48, 50.)

Pelastussuunnitelman liitteisiin voi liittää tapahtuma-alueen pohjakartan, joka on välttämä- tön toimittaa pelastusviranomaiselle tiedoksi. Pohjakartassa tulee olla näkyvillä muun mu- assa alkusammutuskaluston, EA-pisteen ja poistumisreittien sijainnit. Tarkistuslista on kä-

tevä apuväline tapahtuman järjestäjälle itselleen ja sen avulla on helppo seurata turvallisuusvalmistelun etenemistä. Tapahtuman luonteesta riippuen, liitteeksi voi olla tarpeellista liittää myös muita hyödyllisiä asiakirjoja. Tällaisia liitteitä ovat esimerkiksi ensiapusuunnitelma ja ilmoitus tehosteiden käytöstä. (Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto s.a.)

Pelastussuunnitelma on toimitettava viimeistään 14 vuorokautta ennen tilaisuuden alkamista tiedoksi sen alueen pelastusviranomaiselle, jossa tilaisuus on suunniteltu järjestää. Pelastusviranomainen voi palauttaa pelastussuunnitelman järjestäjälle täydennettäväksi, mikäli viranomainen arvioi, että selvitykset ja arviot tilaisuuden vaaroista tai riskeistä ja niiden perusteella määritellyt turvallisuusjärjestelyt ovat puutteelliset. Alueen pelastusviranomainen voi myös erityisestä syystä hyväksyä, että pelastussuunnitelma toimitetaan sille tiedoksi ja hyväksyttäväksi mainitun 14 vuorokauden määräajan jälkeen. (Pelastuslaki 16 §.)

5 Turvallisuusasiakirja

Turvallisuusasiakirja on tapahtuman järjestäjän oma työkalu, johon on dokumentoitu tapahtuman turvallisuusasiat ja jonka avulla voidaan pitää huolta tapahtuman turvallisuudesta sekä turvallisuuden kehittämisestä (Paasonen 2013, 29; Tukes s.a.d). Turvallisuusasiakirja on siis ensisijaisesti tapahtuman järjestäjän oma apuväline, ei viranomaisia varten tehty asiakirja. Turvallisuusasiakirjassa kuvataan kirjallisesti, miten tapahtuman turvallisuus on järjestetty. Turvallisuusasiakirjaan on kirjattu tapahtuman vaarat, toimenpiteet riskien hallitsemiseksi ja hätätilanteisiin varautumiseksi. (Tukes s.a.d.) Vaikka turvallisuusasiakirja on tarkoitettu helpottamaan tapahtuman järjestäjän turvallisuussuunnittelua ja –toimintaa, on suunnitelma kuitenkin näytettävä ja toimitettava viranomaisille tämän sitä pyytäessä (Kuluttajaturvallisuuslaki 7§). Turvallisuusasiakirja täytyy tehdä huomioiden tapahtuman luonne ja toiminnan laajuus. Siinä pitää kuvata juuri kyseessä olevan tapahtuman toteutus, vaarat ja turvallisuustoimenpiteet. Laaja, vaativa tai riskialtis tapahtuma vaatii yksityiskohtaisemman ja kattavamman turvallisuusasiakirjan kuin yksinkertainen ja vähäisemmät riskit omaava tapahtuma. (Tukes s.a.e.)

Turvallisuusasiakirja pitää laatia muun muassa tapahtumalle, joka sisältää merkittävän mahdollisen riskin, josta voi aiheutua vaaraa jonkun turvallisuudelle tapahtumaan osallistuvien ihmisten suuren määrän tai jonkin muun erityisen syyn vuoksi. (Kuluttajaturvallisuuslaki 7§). Listaus turvallisuusasiakirjan vaativista palveluista löytyy Kuluttajaturvallisuuslain 2 luvun 7 pykälästä.

Turvallisuusasiakirjan sisällön tulee vastata tapahtuman oikeaa käytännön toteutusta (Paasonen 2013, 29). Turvallisuusasiakirjan sisällöstä tarkempaa tietoa luvat ja ilmoitukset taulukon hyperlinkistä. Tapahtuman järjestäjän tulee pitää huolta siitä, että tapahtumassa mukana oleva henkilökunta tietää turvallisuusasiakirjan sisällön ja osaa toimia sen edellyttämällä tavalla (Arvonen 2004, 31). Turvallisuusasiakirja on apuna esimerkiksi uusien työntekijöiden ja sijaisten perehdyttämisessä, turvallisuuskoulutusten materiaalina, hätä- tai ongelmatilanteiden hoitamisessa, yhteistyössä muiden tapahtuman järjestäjien ja viranomaisten kanssa, kilpailutuksissa sekä muutosten ja poikkeamien hallinnassa (Tukes s.a.e).

Tarvittaessa turvallisuusasiakirjan voi yhdistää muihin turvallisuusdokumentteihin muun muassa pelastussuunnitelmaan, valmiussuunnitelmaan tai muuhun vastaavaan suunnitelmaan. Yhdistettäessä turvallisuusasiakirja jonkin muun turvallisuusdokumentin yhteyteen on silti varmistettava, että sen sisältö täyttää sille asetetut vaatimukset. (Paasonen, 30-31.) Turvallisuusasiakirja tulee pitää ajan tasalla ja päivittää tasaisin väliajoin. Apua turvallisuusasiakirjan päivitykseen saa muun muassa Tukesin nettisivuilta löytyvistä

apukysymyksistä. Turvallisuusasiakirjan päivityksen jälkeen on tärkeää kerrata asiakirjan sisältö henkilökunnan kanssa. (Tukes s.a.d.)

6 Lupamenettelyt

Suomessa urheilutapahtuman järjestämiseen vaaditaan useita eri lupia ja luvat on haettava monilta eri viranomaisilta. Lupien kenttä on todella laaja ja tarvittavia lupia voi kertyä haettavaksi jopa kymmeniä. Tapahtuman järjestäjän on itse tiedettävä, mitä lupia on haettava tapahtuman luonteen puitteissa. Luvat täytyy olla haettuna tiettyyn ajankohtaan mennessä, jotta tapahtuma voidaan järjestää.

Alla olevaan Luvat ja ilmoitukset –taulukko on koottu tarvittava tieto urheilutapahtumaan tarvittavista luvista, milloin ja mistä ne tulee hakea ja onko luvissa jotain huomioitavaa. Taulukko on tehty helpottamaan tapahtuman järjestämisen sujuvuutta kokoamalla kaikki luvat yhteen. Tapahtumaan voi joutua hakemaan vielä joitain muitakin lupia, joita alla olevassa taulukossa ei ole mainittu, esimerkiksi anniskelulupa. Taulukossa on joidenkin lupien ja ilmoitusten kohdalla linkkejä muille sivustoille, joista niistä saa lisää tietoa tai lupaa voi suoraan hakea.

Luvat ja ilmoitukset taulukko on mukailtu käyttäen lähteenä katsausta tapahtumaturvallisuudesta ja lupamenettelyistä. Kyseinen katsaus on tämän opinnäytetyön tekijöiden tuottama teksti SUEKille kevään 2021 työharjoittelun tuotoksena. SUEK tulee hyödyntämään katsausta toiminnassaan.

Taulukko 5. Luvat ja ilmoitukset (mukailten Vetterranta-Seppälä & Ylikoski 2021)

Lupa tai ilmoitus	Viimeistään	Mistä haetaan/mihin ilmoitetaan	Huomioitavaa
Ilmoitus yleisötilaisuudesta	5vrk ennen tapahtumaa	Järjestämispaikan poliisi	Tarvittaessa liikenteenohjaajia tai tilapäisiä järjestyksenvalvojia, ilmoitus 14vrk ennen tapahtumaa
Suurtapahtuma ilmoitus	Kunnasta riippuen n.2-4vk ennen tapahtumaa	Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen	Ilmoitus tulee tehdä, jos tapahtumassa myydään tai tarjotaan elintarvikkeita ja on odotettavissa yli 500 osallistujaa
Pelastussuunnitelma	14 vrk ennen tapahtumaa	Järjestämispaikan pelastusviranomainen	
Turvallisuusasia-kirja	Viranomaisen pyytäessä toimitettava		Voidaan liittää pelastussuunnitelmaan
Ensiapusuunnitelma	14 vrk ennen tapahtumaa	Järjestämispaikan pelastusviranomainen	Liitetään pelastussuunnitelmaan
Kuluttajaturvallisuus- ilmoitus	Välittömästi, kun huomataan, että palvelu on vaarallinen	Tukes	

Ilmoitus tilapäismajoituksesta	14vrk ennen	Järjestämispaikan pelastusviranomaisen	
Meluilmoitus	30vrk ennen tapahtumaa	Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen. Jos monen kunnan alueella, paikallinen ELY-keskus	
Teoston ja Gramexin musiikkiluvut	Tapahtumalupamaksu 2-4vk tapahtuman jälkeen	Teosto (yleisötapahtumien musiikkiluvut Teoston sivuilta kattaa myös Gramexin luvut)	Teosto tehnyt sopimuksen Suomen Olympiakomitean kanssa musiikin esittämisestä tietyntyylisissä tapahtumissa.
Jätehuoltosuunnitelma	Kunnasta riippuen 14-30vrk ennen tapahtumaa	Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen	Kunnasta riippuen suunnitelma pitää tehdä, jos tapahtuman kävijämäärä ylittää 500-1000 henkilöä
Metsähallituksen tapahtumalupa	ilmoitus tapahtumasta 1kk ennen	Metsähallitus	Ilmoitus tehdään, kun kyseessä on esimerkiksi: - maastokilpailu- tai ulkoilutapahtuma - yleisöretki - suuren ryhmän leirytyminen - Pitkäkestoinen leirytyminen samalla paikalla Monissa tilanteissa edellytetään ilmoituksen lisäksi kirjallinen lupa Metsähallitukselta
Maastoliikennelain mukainen lupa	Kunnasta riippuen n.2-4kk ennen tapahtumaa	Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen	Tarkasta oman kuntasi käsittelyajat kunnan omilta sivuilta.
Maankäyttölupa	Käsittelyajat pienissä tapahtumissa n. 3vk ja isoissa tapahtumissa n. 2kk	Alueen omistaja	Maankäyttölupa kannattaa hankkia ajoissa, sillä suuri osa muista järjestäjältä vaadittavista luvista usein edellyttävät, että alueen käyttölupa on jo valmiiksi hankittuna.
Lupa tien sulkemiseen	Pienet tapahtumat: 6vk Keskisuuret: 3kk Suuret: 4kk	Maantien sulkemiseen luvan myöntää järjestämispaikan ELY-keskus. Asemakaavan mukaisen kadun sulkemiseen luvan myöntää kunnantai kaupunginhallitus.	Tien tilapäistä sulkemista koskeva päätös on lähetettävä viipymättä poliisille tiedoksi paikallisen poliisilaitoksen kirjaamoon.

		Yksityistien sulke- miseen luvan myöntää tiekunta.	
Tilapäiset liikene- merkkipöytäjärjestelyt	4vk ennen tapahtumaa	Pirkanmaan ELY-keskus	Keväällä ja kesällä ruuhkaa, joten kannattaa hakea lupaa aiemmin
Pienkeräysilmoitus	5vrk ennen tapahtumaa	Paikallinen poliisilaitos	
Tavara-arpajaislupa	Hyvässä ajoin ennen tapahtumaa	Järjestämispaikan poliisille yhden poliisilaitoksen toimivaltaa laajemmän alueen toiminnan tapauksessa Poliisihallitukselle	
Toimenpidelupa (väliaikainen rakennuslupa)	n.2kk ennen tapahtumaa (riippuen kunnasta)	Järjestämispaikan kunnan rakennusvalvontaviranomainen	Esimerkiksi katos, kioski, esiintymislava, urheilupaikka, katsomo, yleisöteltta ym.
Mainonta tien varrella	30vrk ennen mainoksen sijoittamista	Maantiemainonta: paikallinen ELY-keskus Asemakaavoitettu alue: kunta ja Pirkanmaan ELY-keskuksen lausunto	Ilmoitusvelvollisuus ei koske kokous-, tiedotus-, huvi-, hää- tai muun vastaavan tilaisuuden tilapäismainontaa, jos mainokset sijoitetaan aikaisintaan kk ennen tapahtumaa ja otetaan viikon jälkeen tapahtumasta pois
Ilmoitus ilotulitusnäytöksestä	14vrk ennen tapahtumaa	Järjestämispaikan kunnan poliisille	Vain Turvallisuus ja kemikaalivirastolta luvan saanut ammattimainen yritys voi järjestää ilotulitusnäytöksen
Ilmoitus vaarallisten kemikaalien vähäisestä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista. (Nestekaasun käyttö tapahtumassa)	Vähintään 1kk ennen tapahtumaa	Järjestämispaikan kunnan pelastuslaitos	Ilmoitus tulee tehdä, jos alueella varastoidaan nestekaasua yli 200 kg.

7 Työn tarkoitus ja tavoite

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on tietoisuuden lisäämisen kautta pyrkiä vähentämään onnettomuuksien määrää ja niiden vakavuutta urheilutapahtumissa. Tietoisuuden lisääminen lajiliitoille ja urheilutapahtumien järjestäjille turvallisuusvaatimuksista ja lupamenettelyistä selkeyttää ja helpottaa järjestäjiltä vaadittujen turvallisuusmääräysten noudattamista. Tavoitteena on myös antaa konkreettisia työkaluja oman tapahtuman turvallisuussuunnitteluun niin opinnäytetyön kuin oppaankin muodossa. Opinnäytetyössä on esitelty erilaisia tapoja, joilla tapahtumista voidaan tehdä mahdollisimman turvallisia esimerkiksi taulukoiden avulla. Tapahtumien järjestämisestä olisi hyvä olla kokemusta tai koulutusta, mutta aina näin ei ole. Sitä varten on luotu opas tapahtuman turvallisuussuunnitteluun. Opinnäytetyön tuotoksen tavoitteena on tehdä selkeä ja helppokäyttöinen päivitettävä opas turvallisen urheilutapahtuman suunnittelemiseen SUEK:n verkkosivuille.

Opinnäytetyöprosessin alussa monelta taholta tuli kommenttia opinnäytetyön aiheen rajauksesta johonkin tiettyyn lajiin esimerkiksi vakavan riskin urheilutapahtumiin kuten moottoriurheiluun tai kohderyhmään esimerkiksi katsojiin. Koska opinnäytetyön tavoitteena on ollut alusta lähtien tietoisuuden lisääminen ja onnettomuuksien ja määrän vähentäminen urheilutapahtumissa, yleisluontoisen urheilutapahtumien turvallisuusoppaan laatiminen vastaa paremmin tavoitetta.

7.1 Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry, joka toimii yhdessä muiden toimijoiden kanssa turvatakseen eettisesti kestävästä urheilukulttuurista. SUEK:n tehtäviin kuuluu antidopingtoiminta, katsomoturvallisuuden- ja viihtyvyyden edistäminen, kilpailumanipulaation torjunta ja eettiset haasteet urheilussa. SUEK edistää urheilun eettistä toimintaa koulutuksien, tutkimuksien ja tutkinnan avulla. (SUEK 2021a.)

Ennen kesää 2021 SUEK pyrki edistämään toiminnallaan yleisesti tapahtumaturvallisuutta tiedottamalla asianmukaisesta toiminnasta tapahtumissa sekä tekemällä selvitystyötä tapahtumissa tapahtuneista epäkohdista ja turvallisuuspuutoksista. Mikäli tapahtumassa oli ollut turvallisuuspuutoksia tai epäily puutoksista, SUEK teki pyynnöstä selvityksen tapahtuman turvallisuudesta. (SUEK 2021b.) Kesästä 2021 lähtien SUEK keskittyy tapahtumaturvallisuustoiminnassaan vain katsomoväkivaltaan.

7.2 Menetelmävalinnat

Tämä työ toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä eli työelämän kehittämistyönä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä etsitään ratkaisua työelämän ongelmiin. Tämän opinnäytetyön aiheen perusteella toiminnallinen opinnäytetyö oli paras valinta työn tavoitteen toteutumiselle. Haasteet tapahtuman järjestämisen lupaprosessissa ja kokemattomuus turvallisuussuunnittelussa oli jo selvästi tunnistettu ongelma ennen työn aloittamista, mutta ratkaisuja tähän oli kehitetty suhteellisen vähän ja suppeasti. Siksi työ, jonka tuloksena syntyy opas turvallisen urheilutapahtuman suunnitteluun, vaikutti hyvältä ratkaisulta työn tavoitteen kannalta. Tavoitteena oli tietoisuuden lisäämisen kautta pyrkimys vähentää onnettomuuksien määrää ja niiden vakavuutta urheilutapahtumissa toiminnallisen opinnäytetyön lopputuloksen eli tuotoksen avulla. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on kaksi vaihetta: opinnäytetyöraportti ja toiminnallinen osuus eli varsinainen tuotos, joka tässä opinnäytetyössä on SUEKin verkkosivuilta löytyvä turvallisuussuunnittelun opas. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9.)

Opinnäytetyössä on käytetty menetelminä kirjallisuuskatsausta sekä haastatteluja. Opinnäytetyöhön on haastateltu kahta eri turvallisuusalan järjestöä ja haastattelun menetelmiksi valikoitui puolistrukturoitu ryhmähaastattelu ja toiseksi temahaastattelu. Molemmat haastattelut litteroitiin. Litterointi lisää haastattelujen luotettavuutta, kun haastattelun tarkoihin kysymyksiin ja vastauksiin pääsee palaamaan jälkikäteen. Ensimmäisessä haastattelussa (liite 1) oli mukana neljä AKK-Motorsportin merkittävää turvallisuustoimijaa, jotka ovat olleet järjestämässä vuosittain Jyväskylän MM-rallia. Haastateltavat valittiin heidän kokemustietonsa perusteella.

Puolistrukturoidussa haastattelussa haastattelukysymykset on valittu etukäteen ja kysymykset kysytään ennalta päätetyssä järjestyksessä. Ennalta päätettyjä vastausvaihtoehtoja ei ole, joten haastateltava saa vastata omin sanoin kysymyksiin. (Puusa & Juuti 2020, 111-112.) Ryhmähaastattelussa haastattelija johtaa keskustelua aihepiiriin mukaisesti ja haastateltavat kertovat oman näkemyksen aiheesta sekä parhaimmassa tapauksessa haastateltavat keskustelevat keskenään hyvin vapaamuotoisesti ja spontaanisti. Tällä tavalla haastattelu usein tuottaa haastattelijalle monipuolisen aineiston tutkimusaiheesta. Keskustelu voi ajautua aihepiiriin ulkopuolelle ja jokaisen haastateltavan mielipide ei välttämättä tule tasavertaisesti esille. Tämän takia haastattelijan on oltava tarkkana ja ohjattava keskustelua haluttuun suuntaan. (Puusa & Juuti 2020, 116.)

Puolistrukturoitu ryhmähaastattelu valittiin kohderyhmälle sen perusteella, että tietoa saataisiin mahdollisimman kattavasti ilman, että haastateltava joutuu rajaamaan vastaus-

taan vastausvaihtoehtojen mukaan. Puusan & Juutin (2020, 111) mukaan puolistrukturoidun haastattelun avulla haastattelusta voi nousta sellaisia asioita, joita haastattelija ei olisi välttämättä osannut odottaa haastattelukysymyksiä suunniteltaessa. Ryhmähaastattelu valittiin sen perustella, koska tiedettiin haastateltavien tuntevan toisensa ennalta, joten oli oletettavissa, että haastateltavien välille syntyy laajempaa keskustelua esitettävistä kysymyksistä. Laajemman keskustelun aikana haastattelija saattaa jäädä sivulliseksi kuuntelemaan, jolloin haastateltavien pohdinnat ja kysymykset toisilleen, sekä kiistat tulkinnoista voivat tuoda esille sellaisia asioita, joita haastattelija ei tavoittaisi yksilöhaastattelussa (Puusa & Juuti 2020, 116).

Puolistrukturoidun ryhmähaastattelun tuloksena saatiin lisää tietoa urheilutapahtumajärjestäjän ennaltaehkäisevistä turvallisuustoimenpiteistä sekä tapahtuneiden onnettomuuksien pohjalta tehdyistä muutoksista. Haastateltavien näkemys lupahakuprosessista oli myös sekava, mikä vahvisti opinnäytetyöntekijöiden ennakkokäsityksiä aiheesta. Haastattelussa nousi esille riittävän ajoissa aloitetun turvallisuussuunnittelun tärkeys ja osaava turvallisuudesta vastaava henkilöstö. Haastateltavat kertoivat aloittavansa alustavan turvallisuustyöskentelyn jopa vuotta aikaisemmin.

Toiminnallisen opinnäytetyön toteutuksessa tietoa aiheesta on kerätty myös teemahaastattelun avulla, joka on toteutettu yksilöhaastatteluna. Teemahaastattelussa käydään keskustelunomaisesti läpi ennalta suunniteltuja teemoja. Tarkkoja kysymyksiä ei ole asetettu eikä aiheiden läpikäymisen järjestyksellä ole tiedon saannin kannalta väliä (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009, 208). Haastattelun teemoista, joista tutkija on valmistellut lyhyet muistiinpanot ja apukysymykset valmiiksi, pyritään keskustelemaan vapaasti. Huolellinen aihepiiriin perehtyminen ja haastateltavan tilanteen tunteminen ovat edellytyksiä teemahaastattelun onnistumiselle. Haastateltaviksi on myös valittava ihmisiä, joiden arvellaan tietävän parhaiten tutkittavasta aiheesta. Teemahaastattelua tehdessä tulee siis tutkijan tietää jo jonkin verran aiheesta, jotta hän osaa kysyä oikeanlaisia kysymyksiä ja saada työn tavoitteen kannalta relevanttia tietoa. (Puusa & Juuti 2020, 112-113.)

Teemahaastattelussa haastateltiin Tukesin turvallisuusjohtamisen johtavaa asiantuntijaa (liite 2). Puusan ja Juutin mukaan (2020, 112-113) haastattelijalla on oltava ennalta käsitys haastateltavista teemoista ja tehtävä myös kirjallisuuskatsausta aiheista, jotta voi suunnitella teemarungon haastattelulle. Menetelmää pidetään melko haastavana, koska siinä on vaarana, etteivät haastateltava ja haastattelija aidosti ymmärrä toistensa kysymyksiä ja vastauksia. Ennen Tukesin haastattelua haastateltavista teemoista oli ennakkokäsitys tehdyn kirjallisuuskatsauksen myötä, jonka avulla pystyttiin tekemään teemarunko haastattelulle. Teemoina olivat vaara- ja läheltä piti –tilanteet urheilutapahtumissa sekä TEM:in Luvat ja valvonta –hanke. Teemojen osa-alueita olivat muun muassa Tukesin

asema tapahtumaturvallisuuden kentällä, vaara- ja läheltä piti –tilanteiden yleisyys, ilmoitusten hyödyntäminen ja Luvat ja valvonta –hankkeen tulevaisuus. Haastattelussa keskustelu oli vapaamuotoista ja teemoihin ja niiden osa-alueisiin tartuttiin keskustelun edessä haastateltavan tuodessa teemoja esille.

Teemahaastattelun tuloksena selvisi läheltä piti -tilanteiden luonne ja tarkat ilmoitusmäärät urheilutapahtumista ja miten ilmoituksia hyödynnetään. Lisäksi haastattelun yhteydessä selvisi, että Tukes pitää yllä VARO-rekisteriä verkossa, jollaista ei ollut etsinnöistä huolimatta löytynyt. Uutta tietoa tuli myös Luvat- ja valvonta -hankkeesta, jota käytiin läpi lyhyesti sähköpostin välityksellä ennen haastattelua.

Kirjallisuuskatsauksessa on hyödynnetty kymmeniä eri turvallisuuteen liittyviä lakeja. Niistä on löydetty tarvittava ja ajantasainen tieto opinnäytetyön teoriaosuuteen ja oppaan sisältöön. Lähteinä on käytetty myös laajasti tapahtuman järjestämiseen kohdennettua kirjallisuutta. Tapahtumaturvallisuus ja sen suunnittelu perustuu pohjimmiltaan voimassa oleviin lakeihin, jolloin ajantasaisin tieto löytyy yleisesti ottaen verkosta.

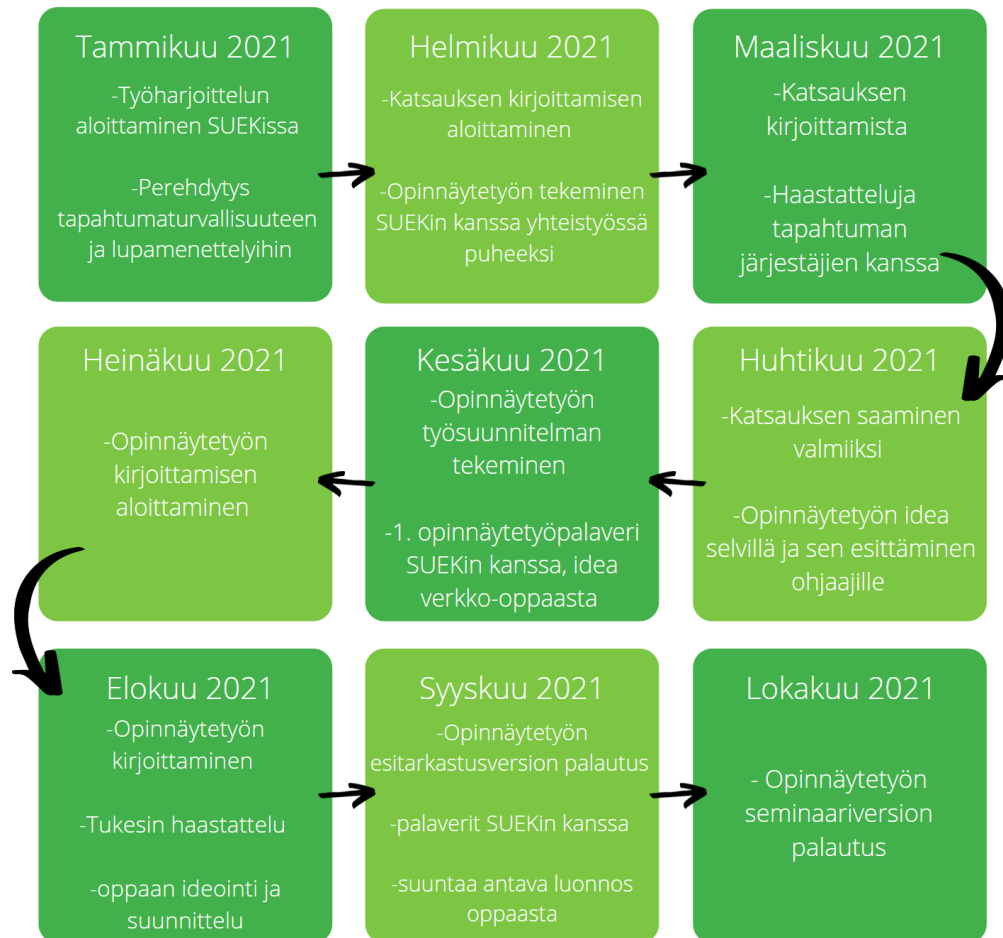
7.3 Projektin vaiheet

Opinnäytetyöprojekti alkoi tammikuussa 2021, työharjoittelujakson alkaessa SUEK ry:ssä. Työharjoittelun aikana kirjoitettiin katsaus SUEKin julkaisusarjaan tapahtumaturvallisuudesta ja lupamenettelyistä, jonka pohjalta nousi idea jatkaa katsauksen aihetta opinnäytetyön muodossa. Helmikuussa opinnäytetyön tekeminen yhteistyössä SUEKin kanssa otettiin puheeksi työharjoittelun ohjaajien kanssa. Kevään 2021 aikana katsauksen edetessä ja oman tiedon karttuessa opinnäytetyön idea alkoi muodostua ja tarkentui, että aiheena tulisi olemaan opas tapahtumajärjestäjille turvallisuussuunnittelusta.

Opinnäytetyön työsuunnitelma valmistui kesäkuussa. Kesäkuun aikana syntyi idea päivitettävästä verkkosivusta pdf-ohjeen sijaan. Kesäkuussa pidettiin palaveri toimeksiantajan kanssa, jolle esitettiin ajatus päivitettävästä turvallisuussuunnittelun oppaasta SUEKin verkkosivuilla. Toimeksiantajan mielestä tämä oli loistava idea. Itse opinnäytetyön kirjoittaminen alkoi heinäkuussa ja jatkui lokakuuhun asti. Elokuussa haastateltiin Tukesin turvallisuusjohtamisen johtavaa asiantuntijaa Mervi Murtosta, josta saatiin selkeämpi näkemys Tukesin toiminnasta tapahtumaturvallisuuden osalta.

Opinnäytetyön tuotoksen eli oppaan ideointi alkoi elokuussa, kun opinnäytetyön raportin teoriaosuuden sisältö alkoi hahmottua. Oppaan sisältöön liittyen pidettiin palaveri SUE-

Kin kanssa syyskuun alussa, jolloin myös oppaan toteutusta aloitettiin suunnittelemaan toisenlaiseksi. Palaverin jälkeen tehtiin luonnos suuntaa antavasta oppaasta urheilutapahtuman turvallisuussuunnitteluun, joka tulisi SUEKin verkkosivuille.

Kuvio 2. Opinnäytetyön vaiheet.

8 Opas urheilutapahtuman turvallisuussuunnitteluun

Alkuperäisen suunnitelman mukaan opas urheilutapahtuman turvallisuussuunnitteluun piti toteuttaa teknillistä sovellusta apuna käyttäen, jolloin oppaan käyttäjä olisi saanut valmiiksi tarvittavat tiedot luvista ja ilmoituksista ilmoittamiensa tietojen perusteella. Käytännössä oppaan käyttäjä olisi kirjannut urheilutapahtumansa perustiedot (muun muassa ajankohta, arvioitu osallistujamäärä, tapahtuman luonne sekä tapahtumapaikka ja sen erityispiirteet) opasta varten luotuun hakukoneeseen. Kun tiedot olisi syötetty, hakukone antaisi käyttäjälle yksilöidyt tiedot tarvittavista toimista ja luvista, joita kyseinen käyttäjä tarvitsee oman tapahtumansa järjestämiseen. Hakukoneen tulosten jälkeen oppaassa olisi ollut nähtävillä mistä ja milloin kyseiset luvat ja ilmoitukset haetaan.

Oppaan suunnittelun edetessä tultiin siihen lopputulokseen, että edellä mainitunlainen opas olisi erittäin tarvittava ja loistava idea, mutta toteuttaminen olisi liian kallista ja ehkä jopa mahdotonta. Lopullinen versio oppaasta piti suunnitella yksinkertaisemmaksi, joka julkaistaan SUEKin verkkosivuille ja sitä päivitetään aina tarpeen mukaan.

Oppaan tiedot on koottu tämän opinnäytetyön pohjalta ja opas sisältää teoriaosuiden asiat tiivistettynä. Opas (liite 3) sisältää aluksi aiheeseen johdattelevan osion. Seuraavaksi oppaassa on osio riskienhallinnasta ja arvioinnista, jossa on tietokoneelle ladattavat mallipohjat riskienarvioinnista ja riskikartoituksesta sekä ohjeet niiden täyttämiseen. Tämän jälkeen oppaassa kerrotaan tapahtuman vaativuustasosta, jonka yhteydessä on linkki Tukesin tapahtumaturvallisuusoppaaseen, jossa kerrotaan aiheesta yksityiskohtaisemmin. Sen jälkeen opas kertoo pelastussuunnitelmasta, mitä ja missä tilanteissa suunnitelma tulee tehdä sekä linkki pelastuslaitosten kumppanuusverkoston pelastussuunnitelmapohjaan. Oppaasta löytyy myös linkki Tukesin turvallisuusasiakirjapohjaan. Lisäksi oppaassa on luvat ja ilmoitukset taulukko, josta tapahtuman järjestäjä voi tarkistaa oman tapahtumansa tarvittavat luvat ja ilmoitukset. Taulukon yhteyteen on kirjattu esimerkkitapausta urheilutapahtumasta ja mitä lupia sekä ilmoituksia kyseisenlainen tapahtuma vaatisi. Oppaassa lisäksi muistutetaan läheltä piti –tilanteista, onnettomuuskirjanpidosta ja vastuuvakuutuksesta. Lopuksi oppaassa on tapahtuman järjestäjälle suunnattu Tukesin sivuille aukeava turvallisuustoiminnan itsearviointi, jonka avulla tapahtuman järjestäjä voi selvittää omat vahvuutensa, kehityskohteensa sekä arvioida omatoimisesti tämänhetkistä turvallisuuden hallintaa omassa suunnitellussa tapahtumassaan.

9 Pohdinta

Opinnäytetyön lopputuloksena tullaan julkaisemaan opas urheilutapahtuman turvallisuus suunnitteluun SUEKin verkkosivuilla. Vastaavanlaista opasta ei ole julkaistu yleiseen jatkoon Suomessa. SUEK on merkittävä taho urheilumaailmassa, joka toimii tapahtumaturvallisuuden kentällä tiedon välittäjänä. Kun opas on julkaistu SUEKin verkkosivuilla, siitä hyötyvät esimerkiksi lajiliittojen ja seurojen tapahtumien järjestäjät. Lisäksi oppaasta hyötyvät liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman ammattikorkeakouluopiskelijat ja liikunnan ohjauksen perustutkinnon opiskelijat, jotka suunnittelevat ja järjestävät urheilutapahtumia osana heidän koulutustaan. Opasta voi käyttää apunaan niin pienen kuin suurenkin tapahtuman turvallisuus suunnittelussa riippumatta lajista tai tapahtuman luonteesta. Tavoitteena on saada opas mahdollisimman laajasti edellä mainitun kohderyhmän saataville.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on ollut tietoisuuden lisäämisen kautta pyrkimys vähentää onnettomuuksien määrää ja niiden vakavuutta urheilutapahtumissa sekä myös antaa konkreettisia työkaluja oman tapahtuman turvallisuus suunnitteluun niin opinnäytetyön kuin oppaankin muodossa. Opinnäytetyön tuotoksen tavoitteena oli tehdä selkeä ja helppokäyttöinen päivitettävä opas turvallisen urheilutapahtuman suunnittelemiseen SUEKin verkkosivuille. Tavoite konkreettisista työkaluista ja selkeästä ja helppokäyttöisestä oppaasta toteutui suunnitellusti ja hyvin. Tietoisuus tulee lisääntymään kun SUEK julkaisee oppaan, mutta onnettomuuksien ja niiden vakavuuden vähenemistä ei voida vielä luotettavasti arvioida. Tietoisuuden lisääntyminen riippuu myös siitä kuinka SUEK tulee markkinoimaan ja päivittämään opasta.

Opinnäytetyöprosessin alussa monelta taholta tuli kommenttia opinnäytetyön aiheen rajauksesta johonkin tiettyyn lajiin esimerkiksi vakavan riskin urheilutapahtumiin kuten moottoriturheiluun tai kohderyhmään esimerkiksi katsojiin. Koska opinnäytetyön tavoitteena on ollut alusta lähtien tietoisuuden lisääminen ja onnettomuuksien ja määrän vähentäminen urheilutapahtumissa, yleisluontoisen urheilutapahtumien turvallisuusoppaan laatiminen vastasi paremmin tavoitetta.

Oppaan päivitettävyyden on välttämätöntä, sillä tapahtuman järjestämiseen liittyvä lainsäädäntö ja toimintatavat saattavat muuttua lyhyessäkin ajassa. Toisaalta päivitettävä opas vaatii ylimääräisiä resursseja SUEKilta, sillä SUEKin on seurattava muuttuvaa lainsäädäntöä ja uusia ohjeistuksia sekä päivitettävä opasta oman työnsä ohella. Oppaan julkaisuaikataulun suunnittelu on opinnäytetyön julkaisuhetkellä vielä kesken, sillä SUEKilla on paljon päällekkäisiä projekteja. Opas on suunniteltu valmiiksi sisällön osalta ja SUEK voi muokata oppaasta visuaalisesti verkkosivuilensa sopivan version. SUEK määrittelee itse, kuka on vastuussa oppaan päivittämisestä.

Opinnäytetyötä on rakennettu useiden eri voimassa olevien lakien pohjalta ja ne on kirjattu työhön käyttäjälle ymmärrettävään muotoon. Tapahtumaturvallisuuden asiantuntijoiden haastatteluista saatiin uutta ja opinnäytetyön kannalta merkittävää tietoa sekä olemassa olevat käsitykset turvallisuussuunnittelusta vahvistuivat. Opinnäytetyössä esitetyt taulukot ja kuviot on rakennettu selkeiksi ja niiden käyttö on opastettu tekstissä käyttäjälle, jolloin niitä osataan hyödyntää oikealla tavalla. Nämä kaikki tekijät lisäävät tämän opinnäytetyön luotettavuutta.

Riskit kuuluvat oleellisesti ja luonnollisesti urheiluun ja urheilutapahtumiin, eikä niitä voi ikinä estää kokonaan. Myös erilaiset lait määrittävät järjestäjän velvollisuuksia riskien hallitsemiseksi. Siksi riskejä on mahdotonta jättää huomiotta urheilutapahtuma-alalla. (Piekkari ym. 2015,11.)

Tarve opinnäytetyölle huomattiin keväällä 2021 työharjoittelun yhteydessä, kun selvisi, että tapahtumiin tarvittavia lupia täytyy hakea niin monesta eri paikasta ja oli monesti epäselvää, mitä lupia ja ilmoituksia milloinkin tarvittiin. Opinnäytetyön tekijät ovat kokeneet tapahtumia koskevan lainsäädännön olevan usein epäselvää. Myös Tukesin turvallisuusjohtamisen johtavan asiantuntijan Mervi Murtošen mukaan tapahtumien lupakokonaisuus on sekava ja opinnäytetyön kanssa ollaan oikealla asialla. Lisäksi kokeneilta urheilutapahtumien järjestäjiltä tuli toivetta, että joku laittaisi kaikki tapahtuman järjestämiseen tarvittavat tiedot yksien kansien väliin. Seuraava lainaus on Jyväskylän MM-rallin kilpailunjohtaja Kai Tarkiaiselta:

Eli hyvin paljon on kaikkii eri kioskei, mistä täytyy käydä kysymässä eri näkösi lippulappuja ja hirvittävä määrä erinäköstä lainsäädäntöä. Jos joku haluais helpottaa kaikkien tapahtumajärjestäjien elämää ni se tekis sellasen pumaskan, jossa kerrotaan, mitä kaikkia lakipykälää ja lupamenettelyjä on olemassa. (Tarkiaisen 11.03.2021)

Lupahakuprosessin sekavuus on huomattu jo myös valtion tasolla ja siihen on pyritty saamaan muutosta erilaisten hankkeiden myötä. Muutosta prosessiin kaavailtiin vuonna 2016, jonka johdosta olisi perustettu Valtion lupa- ja valvonta virasto (Luova). Ensiksi virasto olisi myöntänyt ympäristölupia ja lopulta virasto olisi laajentanut toimintaansa muitakin lupia koskevaksi. Viraston piti aloittaa 1.1.2021, mutta hanke kaatui vuonna 2019 sote- ja maakuntauudistuksen kaatuessa. (Valvira 2019; Yrittäjät 2016.) Opinnäytetyötä tehdessä paljastui, että tällä hetkellä on meneillään Työ- ja elinkeinoministeriön Luvat ja valvonta – hanke, jonka yhtenä teemana on tapahtumien lupamenettelyiden helpottaminen purkamalla turhia ja päällekkäisiä prosesseja ja palveluja. Hankkeen tavoitteena on siis luoda asiointiportaali, jonka kautta tapahtumanjärjestäjä voi jatkossa hakea kaikki tar-

vittavat luvat yhdeltä luukulta. Tapahtumajärjestämisen lupakokonaisuus on tarkoitus ottaa käyttöön TEMin asiointipalvelussa tuotantokäyttöön vuoden 2022 alusta ja se tapahtuu vaiheittain sitä mukaa, kun viranomaiset liittyvät palveluun. (TEM s.a.)

Koska hankkeiden tulosten jalkauttaminen kestää usein kauan, päätettiin opinnäytetyötä silti jatkaa alkuperäisen idean mukaan, vaikka TEMin hanke onkin hieman päällekkäinen ja tarjoaa omaa ratkaisuaan samaan ongelmaan. Myös tämän takia tarve päivitettävälle oppaalle lisääntyi, koska lainsäädäntö ja toimintatavat tapahtumanjärjestämisen kentällä saattavat muuttua tulevaisuudessa. Päivitettävä opas pysyy ajan tasalla, eikä tieto vanhene heti muutaman kuukauden kuluttua. Lisäksi opas sisältää paljon muutakin, kuin lupa-asioita, joten sen tekeminen koettiin edelleen tarpeelliseksi.

Tapahtumateollisuus on kokenut parin viimeisen vuoden aikana kovan kolauksen maailmanlaajuisen pandemian vuoksi. Rajoitukset ja epävarmuus tulevasta ovat pakottaneet tapahtumajärjestäjiä miettimään vaihtoehtoisia tapoja perinteisesti järjestettävälle tapahtumille. Tapahtumissa on jouduttu miettimään terveysturvallisuuden täyttymistä täysin uudesta näkökulmasta, joka on aiheuttanut suuria vaikeuksia tapahtumateollisuudelle. Tästä syystä tapahtumajärjestäjien on entistä tarkemmin mietittävä tapahtumansa turvallisuutta alusta alkaen turvallisuuden eri osa-alueet huomioiden. Opas urheilutapahtumien turvallisuussuunnitteluun kannustaa tapahtumajärjestäjiä panostamaan tapahtuman turvalliseen toteutukseen. Rajoitusten poistuminen saattaa lisätä tapahtumien järjestämistä äkillisesti. Tämä voi aiheuttaa sen, että turvallisuussuunnittelusta tingitään nopean aikataulun vuoksi. Toisaalta useasti peruttujen tapahtumien turvallisuussuunnitteluun on jäänyt huomattavasti enemmän aikaa tapahtuman siirtyessä lähes vuodella eteenpäin. Vaikka tapahtumateollisuus ja tapahtumien luonne saattaa muuttua tulevaisuudessa, perusteet turvallisen tapahtuman järjestämiseen pysyvät kuitenkin samana. Siksi opas on tarpeellinen vielä useammankin vuoden jälkeen.

Ennen opinnäytetyöprosessia meillä oli perustiedot ja hieman kokemusta tapahtuman suunnittelusta ja turvallisuudesta, sillä tapahtuman järjestäminen kuuluu osaksi liikunnan ohjaajan opintoja. Lisäksi viimeisen vuoden työharjoittelun aikana opimme tapahtuman järjestämiseen liittyvästä lainsäädännöstä ja yleisesti tapahtumaturvallisuudesta. Perustiedot urheilutapahtuman turvallisuussuunnittelusta yhdessä työharjoittelun kanssa antoivat valmiudet opinnäytetyön tekemiseen.

Opinnäytetyöprosessi opetti uutta asiain kirjottamisesta, haastattelumenetelmistä ja rakenteesta sekä syvensi tapahtumaturvallisuuteen liittyvää tietoa esimerkiksi opinnäyte-

työn tietoperustaa kirjoittaessa. Lisäksi tutustuimme ja pidimme yhteyttä tapahtumaturvallisuuden parissa työskenteleviin järjestöihin, virastoihin ja ministeriöihin, joista osa oli meille aivan uusia ja näkemyksemme niiden toiminnasta selkeytyi.

Myös kokemuksemme vahvistuivat siitä, että työelämä on usein kiireistä urheilualan organisaatioissa ja projektit eivät välttämättä etene alkuperäisen aikataulun mukaan, vaan mahdolliset muutokset saattavat viivästyttää muun muassa yhteisten palaverien pitoa. Opinnäytetyöprosessin aikana opimme joustavuutta ja suunnitelmien muokkaamista kesken projektin.

Kokonaisuudessaan oma toiminta opinnäytetyöprosessin aikana on ollut hyvää ja sujuvaa. Joitain asioita olisi voinut tehdä toisin, vaikka mielestämme toimintatavat, joilla olemme asiat tehneet, eivät ole vaikuttaneet merkittävästi lopputulokseen. Esimerkiksi aikataulun olisi voinut suunnitella tarkemmaksi, sillä se olisi helpottanut ja selkeyttänyt omaa työskentelyä. Lisäksi opinnäytetyöprosessin sujuvuuden varmistamiseksi olisi kannattanut dokumentoida kaikki pienetkin asiat kirjallisesti, jolloin välttyttäisiin turhilta epäselvyyksiltä. Erityisesti hyvää oli molempien sitoutuminen opinnäytetyöprosessiin, joka edisti keskinäistä luottamusta. Halusimme pitää opinnäytetyön kirjoitusasun alusta lähtien oikeaoppisena, jotta jälkikäteen turhalta työltä välttyttäisiin, esimerkiksi lähdeviittausten merkitseminen tekstiin ja lähdeluetteloon. Alusta alkaen sovittiin selkeä ja yhtenäinen linjaus toimintatavoista, jolloin työskentely oli tasavertaista ja auttoi ongelmatilanteissa. Saimme toistamme tukea yhden mittavamman vastoinikäymisen aikana, jolloin molempien motivaatio laski hetkellisesti hidastaen työn etenemistä. Yhdessä työskentely sekä toimiva yhteistyö ohjaavan opettajan kanssa oli sujuvaa ja auttoi selvittämään vastoinikäymiset.

Opinnäytetyön aikana opittuja ja syvennettyjä taitoja voimme hyödyntää tulevaisuuden työelämässä laaja-alaisesti. Konkreettisesti opittujen taitojen myötä voimme työskennellä yksityisellä, julkisella tai kolmannella sektorilla. Mahdollisia työnkuvia voisi olla esimerkiksi urheilutapahtumavastaava tai -toimija, tapahtumaturvallisuuskouluttaja, hankeryöntekijä tai tapahtuma-alan yrittäjä.

Alun perin ajatukset opinnäytetyön aiheesta olivat enemmän omien syventävien opintojen suuntaisia. Kuitenkin yhdessä tehty työharjoittelu sai meidät kiinnostumaan tapahtumaturvallisuudesta aiheena, joka ei liittynyt kummankaan syventäviin opintoihin. Koemme, että opinnäytetyömme aiheen valinta antaa meille tulevaisuuden työelämässä enemmän erilaisia mahdollisuuksia, kun molemmilla on vankka osaaminen omasta suuntaavasta opinnoista sekä opinnäytetyön aihealueesta.

Lähteet

- Arvonen, S. 2004. Yhdistyksen turvallisuusopas – turvallisia liikuntapalveluita ja yleisöta-
pahtumia. Suomen Liikunta ja Urheilu ry. Suomen Latu ry. Helsinki.
- Ferdinand, N & Kitchin, P. 2021. Events management - an international approach. SAGE
Publications. London.
- Firat, V. Kannas, A. Nuutinen, K & Tarkiainen, K. 11.03.2021. Kilpailunsihteeri, kilpailun
pääsihteeri, kilpailun apulaisjohtaja, kilpailun johtaja. Jyväskylän ralli ja AKK- Motorsport.
Haastattelu. Teams.
- Hiltunen, K. s.a. Tapahtumaturvallisuus ja järjestäjän vastuut. Luettavissa:
<https://www.iisalmi.fi/loader.aspx?id=deff2e79-126d-4ccb-831c-050d9e4a1a30> Luettu:
31.8.2021
- Hirsijärvi, S. Remes, P & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Tammi. Hämeenlinna.
- Kokoontumislaki 22.4.1999/540. Luettavissa:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990530> Luettu: 25.9.2021
- Koponen, K. 2019. Yleisö- ja tapahtumaturvallisuus. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tu-
kes. Luettavissa: <https://www.slideshare.net/Tukesinfo/yleis-ja-tapahtumaturvallisuus> Lu-
ettu: 16.08.2021
- Kuluttajaturvallisuuslaki 22.7.2011/920. Luettavissa: [https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-
tasa/2011/20110920#L5P27](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-
tasa/2011/20110920#L5P27) Luettu: 19.08.2021
- Masterman, G. 2014. Strategic sports event management - Third edition. Routledge. Mil-
ton Park.
- Murtonen, M. 03.08.2021. Johtava asiantuntija. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Sähkö-
posti.
- Murtonen, M. 13.08.2021. Johtava asiantuntija. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Haastat-
telu. Teams.

Nestetkaasuasetus 711/1993. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1993/19930711#Pidp448336832> Luettu: 6.8.2021.

Paasonen, J. 2013. Yleisötilaisuuksien turvallisuus. Tietosanoma. Helsinki.

Parent, M. & Smith-Swan, S. 2013. Managing major sports events - Theory and practice. Routledge. Milton Park.

Pelastuslaitokset 2017. Opas yleisötapahuman pelastussuunnitelman laadintaan. Luettavissa: <https://www.pelastuslaitokset.fi/sites/default/files/2020-03/Opas-yleistapahtuman-pelastussuunnitelman-laadintaan-2017.pdf> Luettu: 30.7.2021.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto. Ilmoituslomake vaaralliset kemikaalit. Luettavissa: <https://pelastuslaitokset.fi/julkaisut/vaarallisetkemikaalit> Luettu: 6.8.2021

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto. Yleisötapahuman pelastussuunnitelman mallipohja. Luettavissa: <https://pelastuslaitokset.fi/julkaisu/pelastussuunnitelmapohja> Luettu: 19.8.2021

Pelastuslaki 29.4.2011/379. Luettavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379> Luettu: 30.7.2021.

Piekarz, M. Jenkins, I & Mills, P. 2015. Risk and Safety Management in the Leisure, Events, Tourism and Sports Industries. CABI. Oxfordshire. United Kingdom.

Poliisi. 2020. Ilmoita ilotulitusnäytöksestä. Luettavissa. <https://poliisi.fi/ilmoita-ilotulitusnaytoksesta> Luettu: 3.9.2021

Puusa, A & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus.

Suomen Latu. s.a. Talvitapahtuman riskikartoitusmalli. Luettavissa: <https://www.suomenlatu.fi/media/talviuintitapahtuman-riskikartoitus-malli.pdf> Luettu: 12.8.2021

Suomen urheilun eettinen keskus SUEK 2021a. SUEK. Luettavissa: <https://suek.fi/suek/> Luettu: 10.8.2021

Suomen urheilun eettinen keskus SUEK 2021b. Katsomoturvallisuus. Luettavissa: <https://suek.fi/katsomoturvallisuus/selvitykset/suomen-cup-2019/>. Luettu: 10.8.2021

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes. s.a.a. Palveluntarjoajan velvollisuudet. Luettavissa: <https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/kuluttajille-tarjottavat-palvelut/palveluntarjoajan-velvollisuudet> Luettu: 10.8.2021

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes. s.a.b. Yleisö- ja tapahtumaturvallisuus. Luettavissa: <https://tukes.fi/tapahtumaturvallisuus#onnettomuudet-ja-erityistilanteet> Luettu: 22.8.2021

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes. s.a.c. Tapahtumaturvallisuusopas. Luettavissa: <https://tukes.fi/documents/5470659/11781251/Tapahtumaturvallisuus-opas/c6c8241a-abb6-123f-1752-bf0c1cd85451/Tapahtumaturvallisuus-opas.pdf> Luettu: 1.9.2021

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes. s.a.d. Turvallisuusasiakirjan laatiminen ja hyödyntäminen. Luettavissa: <https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/kuluttajille-tarjottavat-palvelut/palveluntarjoajan-velvollisuudet/turvallisuusasiakirja> Luettu: 30.7.2021.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes. s.a.e. Turvallisuusasiakirjapohja. Luettavissa: <https://tukes.fi/documents/5470659/6372871/Turvallisuusasiakirjapohja.docx/a7e2308f-2bb3-490f-ae35-91e87ff4a78a?t=1601381986218> Luettu: 30.7.2021.

Työ- ja elinkeinoministeriö. s.a. Luvat ja valvonta –hanke. Luettavissa: <https://tem.fi/luvat-ja-valvonta> Luettu: 21.08.2021

Työtöpataturma- ja ammattitautilaki 24.4.2015/459. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150459> Luettu: 15.8.2021.

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 5.5.2011/470. Luettavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110407> Luettu: 14.9.2021

Valvira. 2019. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Luova kaatui, mutta valvonta vaikuttaa. Luettavissa: <https://www.valvira.fi/-/luova-kaatui-mutta-valvonta-vaikuttaa> Luettu: 21.08.2021

van der Wagen, L. & White, L. 2010. Events Management - For tourism, cultural, business and sporting events. Pearson. Australia.

Vaurio- ja onnettomuusrekisteri VARO. s.a. Luettavissa: <https://varo.tukes.fi/> Luettu: 23.08.2021

Vilka, H. Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Tammi. Helsinki.

Vuoripuro, J. 2007. Suurten yleisötilaisuuksien turvallisuusopas. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. Helsinki.

Yrittäjät 2016. Yhden luukun lakihanke käynnistyi. Luettavissa: <https://www.yrittajat.fi/uutiset/544174-yhden-luukun-lakihanke-kaynnistyi#b51ab748> Luettu: 21.08.2021

Liitteet

Liite 1. Jyväskylän ralli ja AKK-Motorsport. Haastattelukysymykset.

- Miten järjestäjänä vastaatte tapahtuman turvallisuudesta? (jatkokysymys kuka/ketkä)
 - Kenen kanssa teette yhteistyötä rallin turvallisuuden puolesta?
 - Onko tullut teidän tietoon, onko lajien kilpailuissa tapahtunut onnettomuuksia kilpailijoille, katsojille tai toimitsijoille?
 - Miten edistätte yleisellä tasolla eri autourheilulajien ja kilpailijoiden turvallisuutta?
 - Valvotteko turvallisuussääntöjen noudattamista lajeissa (ja miten)?
-
- Minkälaisen riskikartoituksen olette tehneet urheilukilpailutapahtumassanne?
 - Sanoitte tekevänne ympärivuotista työtä turvallisuuden eteen tapahtumassa, mitä siihen kuuluu? /Millaista turvallisuustyötä teette vuoden aikana ennen rallia?
 - Kun sanoitte turvallisuussuunnitelman olevan laaja, niin milloin lähetätte sen viranomaisille luettavaksi?
 - Onko turvallisuussuunnitelma lähetetty aina siihen aikaan ja onko joskus viranomaiselta tullut korjauspyyntöjä?
 - Jos korjauspyyntöjä on tullut, onko niihin keretty reagoimaan riittävän ajoissa?
-
- Millä perusteella valitsette toimitsijat tapahtumaanne?
-
- Miten huolehditte, että toimitsijat osaavat toimia tehtävässään?
 - Miten vastaatte yleisön turvallisuudesta?
-
- Onko Jyväskylän rallin historiassa tapahtunut onnettomuuksia?
 - Jos on, niin tiedättekö miten onnettomuus on muuttanut toimintatapoja seuraavissa ralleissa?
 - Tiedättekö, onko tapahtunut läheltä piti –tilanteita Jyväskylän ralleissa ja miten niiden kanssa on toimittu?
-
- Onko teillä vielä jotain nostettavaa mitä ei ilmennyt aikaisemmin?
 - Mikä on teidän mielestänne tärkein asia, mihin tällaisten kilpailujen järjestäjien tulisi kiinnittää huomiota, jotta tapahtuma olisi turvallinen

Liite 2. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Murtonen Mervi haastattelu.

Haastattelun teemat:

Vaara- ja läheltä piti -tilanteet urheilutapahtumissa sekä TEMmin Luvat ja valvonta hanke

Teemojen osa-alueet:

Tukesin asema tapahtumaturvallisuuden kentällä

Vaara- ja läheltä piti -tilanteiden yleisyys

- määrä, vakavuus, luonne

Ilmoitusten hyödyntäminen

- kuka hyötyy, miten

Luvat ja valvonta hankkeen tulevaisuus

- yleistä keskustelua hankkeesta

Liite 3. Alustava suunnitelma urheilutapahtuman turvallisuussuunnittelun oppaasta

Urheilutapahtuman turvallisuussuunnittelu – opas

Urheilutapahtuman järjestäjällä on vastuu kaikkien tapahtumaan osallistuvien turvallisuudesta. Tällä sivulla pääset tutustumaan [SUEKin](#) turvallisuussuunnitteluoppaaseen, joka selventää, mitä kaikkea turvallisen urheilutapahtuman suunnittelussa tulee ottaa huomioon.

Tapahtuman järjestyksen ja turvallisuuden säilyttäminen, lain noudattaminen tapahtumassa sekä kaikki mahdolliset tapahtuman johdosta aiheutuneet henkilö- ja omaisuusvahingot ovat aina poikkeuksetta järjestäjän vastuulla. Tietojen antaminen tapahtumasta osallistujille on oltava avointa, sillä tapahtumaan osallistuvilla on oikeus tietää tapahtuman mahdollisista vaaranaiheuttajista ja siitä, kuinka toimia oikein ja turvallisesti tapahtumassa.

Riskien hallinta ja arviointi

Yleisötilaisuuden turvallisuussuunnittelu on parasta aloittaa heti, kun tapahtuman perustiedot eli tapahtumapaikka, -aika ja -luonne ovat selvillä. Kun nämä perustiedot ovat selvillä, pystytään valmistella alustavaa riskien kartoitusta ja arviointia. Alustava kartoitus tapahtuman riskeistä on iso osa onnistunutta tapahtumaa, sillä sen pohjalta tehdään lopullinen riskien arviointi riskianalyysin muodossa.

Esimerkki riskien arviointipohjasta alla olevassa taulukossa. Riskien arviointipohjassa vasemmalla sarakkeessa on kirjattu, mitä tapahtuman järjestäjän tulee kirjata taulukon oikeanpuoleisen sarakkeen riveille. Oikealla puolella taulukossa on ohjeet, mitä kussakin rivillä tulee huomioida.

Tapahtuman järjestäjä	
Suunnitelman laatijat ja päiväys	
Lähtötiedot	Mitä tietoja tapahtuman vaaroista on jo olemassa? Hyödynnä esim. aiempia selvityksiä, riskianalyysijä, asiakaspalautteita tai onnettomuustietoja.
Arvioitavat toiminnot ja kohteet	Mistä eri toiminnoista ja kohteista tapahtuman vaarat tunnistetaan? Listaus esim. tapahtuman palveluista ja laitteista.
Asiakasryhmät	Mitä asiakasryhmiä tapahtumaan mahdollisesti osallistuu ja mitä ryhmien erityisvaatimuksia tulee ottaa huomioon turvallisuuden suhteen?
Menetelmät	Mitä menetelmiä hyödynnetään vaarojen tunnistamiseksi ja toimenpiteiden tarpeen arviointiin eri kohteissa?
Aikataulu	Milloin eri kohteiden vaarojen tunnistaminen tehdään?
Arviointi	Kuka osallistuu arvioinnin tekemiseen?
Raportointi	Miten tunnistetut vaarat ja toimenpiteet kirjataan?
Toimenpiteiden toteutuminen	Miten varmistetaan arvioinnin esiin nostamien toimenpiteiden toteutuminen?
Tiedottaminen	Miten havaituista vaaroista tiedotetaan tapahtuman osallisia, jotka voivat altistua vaaroille?
Hyödyntäminen	Miten arvioinnin tuloksia hyödynnetään tulevaisuudessa esim. Koulutuksessa tai asiakkaiden ohjauksessa?
Seuranta	Miten arvioinnin tuloksia seurataan ja pidetään ajan tasalla esim. kirjaaminen sattuneista onnettomuuksista tai tapaturmista

[Riskien arviointipohja](#), joka on ladattavissa tapahtuman järjestäjän omalle tietokoneelle täytettäväksi.

Riskikartoitus

Tarkalla ja tarkoituksen mukaisella riskianalyysin tekemisellä ennen tapahtumaa pyritään mahdollisimman turvalliseen ja häiriöttömään tapahtuman kulkuun. Riskianalyysissä arvioidaan kaikkia mahdollisia tapahtumaa koskevia vaaroja ja riskejä. Riskikartoitus on ennakoivaa turvallisuustyötä

Esimerkki riskikartoituspohjasta alla olevassa taulukossa. Riskikartoituspohjan ylimmällä rivillä on tiedot, mitä kuhunkin sarakkeeseen tulee kirjata. Seuraavalla rivillä löytyy ohjeet, mitä kussakin sarakkeessa tulee huomioida ja arvioida. Taulukossa on kirjattu esimerkkejä riskikartoituspohjaan, mitä riskejä tapahtumassa voisi tapahtua. Esimerkkitaulukko on tehty selventämään riskianalyysin prosessia.

Palvelun toiminto, osa tai laite	Mahdolliset seuraukset	Riskin todennäköisyys	Riskin vakavuus	Toimenpiteet riskien välttämiseksi
Mitä riskejä tapahtumassa voi aiheutua?	Kirjaa tähän tyypillisimmät riskin seuraukset	Arvio riskin todennäköisyys pieni/ Keskinkertainen/suuri	Arvioi riskin vakavuus 1-3 *	Kirjaa tähän suunnitellut toimenpiteet riskin välttämiseksi
Katsojan häiriökäyttäytyminen	Viihtyvyyden lasku, pelkotilat, yhteenotot, loukkaantumiset	Keskinkertainen	2	Riittävästi järjestyksen valvojia ennaltaehkäisemään häiriökäyttäytymistä ja tarvittaessa poistamaan mahdolliset häiriökäyttäytyvät tapahtuma-alueen ulkopuolelle
Sydänkohtaus/ rintakipu	Voimakas puristava kipu, hengenahdistus, tajuttomuus, kuolema, tapahtuman keskeytyminen	Pieni	3	Riittävä EA-henkilöstö ja välineistö, ohjeet sairauskohtauksien hoitoon, selkeät opasteet defibrillaattorien sijainnista, ambulanssille esteetön pääsy tapahtumapaikalle
Nilkan nyrjähdys	Turvotus, kipu, verenpurkaumat, jänteiden vahingoittuminen, murtuma	Suuri	1	Riittävä EA-henkilöstö ja välineistö, ohjeet tapaturmien hoitoon, esteetön kulku tapahtuma-alueella

*(1 = vähäinen riski, 2 = keskinkertainen riski, 3 = suuri riski)

[Riskikartoitus pohja](#), joka on ladattavissa tapahtuman järjestäjän omalle tietokoneelle täytettäväksi.

Tapahtuman vaativuustaso

Tapahtuman laajuus ja luonne määrittää tapahtuman vaativuustason. Lisäksi tapahtuman vaativuustaso määrittää, täytyykö tapahtumasta laatia turvallisuusasiakirja. Mahdollisimman varhaisessa vaiheessa aloitettu turvallisuussuunnittelu lisää tapahtuman onnistumisen mahdollisuutta ja vähentää mahdollisia vaaratilanteita.

Tukes on laatinut [tapahtumaturvallisuusoppaan](#), josta saat apua oman tapahtumasi vaativuustason määrittämiseen.

Pelastussuunnitelma

Järjestäjän on laadittava pelastussuunnitelma yleisötapahtumiin ja muihin tilaisuuksiin, jossa on suuren osallistujamäärään tai muun erityisen syyn vuoksi lisääntynyt henkilö- tai paloturvallisuusriski. Tarkemmin määriteltynä pelastussuunnitelma laaditaan siinä tapauksessa, mikäli:

- osallistujia arvioidaan olevan läsnä samanaikaisesti vähintään 200 henkilöä,
- tapahtumassa käytetään avotulta, ilotulitteita, muita pyroteknisiä tuotteita tai erikoistehosteina käytettäviä palo- ja räjähdysriskin omaavia kemikaaleja,
- tapahtumapaikan poistumisjärjestelyt poikkeavat normaalista tai
- tapahtuman luonne aiheuttaa erityistä vaaraa ihmisille.

Pelastussuunnitelman tekemiseen löytyy yksityiskohtaisia pohjia verkosta, joita voit hyödyntää oman tapahtuman pelastussuunnitelman laadinnassa. Seuraava [pelastussuunnitelmapohja](#) ohjaa Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston verkkosivuille.

Turvallisuusasiakirja

Turvallisuusasiakirjassa kuvataan kirjallisesti, miten tapahtuman turvallisuus järjestetään. Turvallisuusasiakirjaan on kirjattu tapahtuman vaarat, toimenpiteet riskien hallitsemiseksi ja hätätilanteisiin varautumiseksi. Tarvittaessa turvallisuusasiakirjan voi yhdistää muihin turvallisuusdokumentteihin mm. pelastussuunnitelmaan, valmiussuunnitelmaan tai muuhun vastaavaan suunnitelmaan.

[Turvallisuusasiakirjamallipohja](#) sekä tarkempaa tietoa turvallisuusasiakirjan sisällöstä Tukesin verkkosivuilla.

Luvat ja ilmoitukset

Alla olevaan Luvat ja ilmoitukset –taulukko on koottu tietoa urheilutapahtumaan tarvittavista luvista, milloin ja mistä ne tulee hakea ja onko luvissa jotain huomioitavaa. Tapahtumaan voi joutua hakemaan vielä joitain muitakin lupia, joita alla olevassa taulukossa ei ole mainittu. Taulukossa on joidenkin lupien ja ilmoitusten kohdalla linkkejä muille sivustoille, joista niistä saa lisää tietoa tai voi suoraan hakea lupaa.

Esimerkitapaus:

Järjestäjä on järjestämässä maraton kilpailua, jonka reitti kulkee kaupungin keskustan läpi ja johon on osallistumassa arviolta 5000 osallistujaa. Kilpailun aikana oheistoimintana alueella myydään kaasugrillillä valmistettua ruokaa sekä soitetaan musiikkia tapahtuma-alueella. Tapahtumaa myös mainostetaan teiden varsilla pari kuukautta ennen kilpailua.

Luvat, ilmoitukset ja asiakirjat, joita maratonin järjestäjän tulee hakea ja tehdä:

- Ilmoitus yleisötilaisuudesta
- Suur tapahtumailmoitus
- Pelastussuunnitelma
- Turvallisuusasiakirja
- Ensiapusuunnitelma
- Teoston ja Gramexin musiikkiluvat
- Jätehuoltosuunnitelma
- Maankäyttölupa
- Lupa tien sulkemiseen (Asemakaavan mukaiset kadut --> kaupunginhallitus)
- Tilapäinen liikennemerkkijärjestelylupa
- Ilmoitus mainonnasta tien varrella
- Ilmoitus vaarallisten kemikaalien vähäisestä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista (Nestekaasun käyttö tapahtumassa)

Lupa tai ilmoitus	Viimeistään	Mistä haetaan/mihin ilmoitetaan	huomioitavaa
Ilmoitus yleisötilaisuudesta	5vrk ennen tapahtumaa	Järjestämispaikan poliisi	Tarvittaessa liikenteenohjaajia tai tilapäisiä järjestyksenvalvojia, ilmoitus 14vrk ennen tapahtumaa
Suurtapahtuma ilmoitus	Kunnasta riippuen n.2-4vk ennen tapahtumaa	Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen	Ilmoitus tulee tehdä, jos tapahtumassa myydään tai tarjotaan elintarvikkeita
Pelastussuunnitelma	14 vrk ennen tapahtumaa	Järjestämispaikan pelastusviranomainen	
Turvallisuusasiakirja	Viranomaisen pyytäessä toimitettava		Voidaan liittää pelastussuunnitelmaan
Ensiapusuunnitelma	14 vrk ennen tapahtumaa	Järjestämispaikan pelastusviranomainen	Liitetään pelastussuunnitelmaan
Kuluttajaturvallisuus- ilmoitus	Välittömästi, kun huomataan, että palvelu on vaarallinen	Tukes	
Ilmoitus tilapäismajoituksesta	14vrk ennen	Järjestämispaikan pelastusviranomainen	
Meluilmoitus	30vrk ennen tapahtumaa	Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Jos tapahtuma on monen kunnan alueella, paikallinen ELY-keskus	
Teoston ja Gramexin musiikkiluvat	Tapahtumalupamaksu 2-4vk tapahtuman jälkeen	Teosto (yleisötapahtumien musiikkiluvat Teoston sivuilta kattaa myös Gramexin luvat)	Teosto tehnyt sopimuksen Suomen Olympiakomitean kanssa musiikin esittämisestä tietyntyylisissä tapahtumissa.
Jätehuolto- suunnitelma	Kunnasta riippuen 14-30vrk ennen tapahtumaa	Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen	Kunnasta riippuen suunnitelma pitää tehdä, jos tapahtuman kävijämäärä ylittää 500-1000 henkilöä

Metsähallituksen tapahtumalupa	ilmoitus tapahtumasta 1kk ennen	Metsähallitus	Ilmoitus tehdään, kun kyseessä on esimerkiksi: - maastokilpailu- tai ulkoilutapahtuma - yleisöretki - suuren ryhmän leirytyminen - Pitkäkestoinen leirytyminen samalla paikalla Monissa tilanteissa edellytetään ilmoituksen lisäksi kirjallinen lupa Metsähallitukselta
Maastoliikennelain mukainen lupa	Kunnasta riippuen n.2-4kk ennen tapahtumaa	Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen	Tarkasta oman kuntasi käsittelyajat kunnan omilta sivuilta.
Maankäyttölupa	Käsittelyajat pienissä tapahtumissa n. 3vk ja isoissa tapahtumissa n. 2kk	Alueen omistaja	Maankäyttölupa kannattaa hankkia ajoissa, sillä suuri osa muista järjestäjältä vaadittavista luvista usein edellyttävät, että alueen käyttölupa on jo valmiiksi hankittuna.
Lupa tien sulkemiseen	Pienet tapahtumat: 6vk Keskisuuret: 3kk Suuret: 4kk	Maantien sulkemiseen luvan myöntää järjestämispaikan ELY-keskus. Asemakaavan mukaisen kadun sulkemiseen luvan myöntää kunnan- tai kaupunginhallitus. Yksityistien sulkemiseen luvan myöntää tiekunta.	Tien tilapäistä sulkemista koskeva päätös on lähetettävä viipymättä poliisille tiedoksi paikallisen poliisilaitoksen kirjaamoon.
Tilapäiset liikennemerkit ja järjestelyt	4vk ennen tapahtumaa	Pirkanmaan ELY-keskus	Keväällä ja kesällä ruuhkaa, joten kannattaa hakea lupaa aiemmin

Pienkeräysilmoitus	5vrk ennen tapahtumaa	Paikallinen poliisilaitos	
Tavara-arpajaislupa	Hyvissä ajoin ennen tapahtumaa	Järjestämipaikan poliisille yhden poliisilaitoksen toimivaltaa laajemman alueen toiminnan tapauksessa Poliisihallitukselle	
Toimenpidelupa (väliaikainen rakennuslupa)	n.2kk ennen tapahtumaa (riippuen kunnasta)	Järjestämipaikan kunnan rakennusvalvontaviranomainen	Esim. katos, kiosk, esiintymislava, urheilupaikka, katsomo, yleisöteltta ym.
Ilmoitus mainonnasta tien varrella	30vrk ennen mainoksen sijoittamista	Maantiemainonta: paikallinen ELY-keskus Asemakaavoitettu alue: kunta ja Pirkanmaan ELY-keskuksen lausunto	Ilmoitusvelvollisuus ei koske kokous-, tiedotus-, huvi-, häät tai muun vastaavan tilaisuuden tilapäismainontaa, jos mainokset sijoitetaan aikaisintaan kk ennen tapahtumaa ja otetaan viim. viikon jälkeen tapahtumasta pois
Ilmoitus ilotulitusnäytöksestä	14vrk ennen tapahtumaa	Järjestämipaikka-kunnan poliisille	Vain Turvallisuus ja kemikaalivirastolta luvan saanut ammattimainen yritys voi järjestää ilotulitusnäytöksen
Ilmoitus vaarallisten kemikaalien vähäisestä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista. (Nestekaasun käyttö tapahtumassa)	Vähintään 1kk ennen tapahtumaa	Järjestämipaikka-kunnan pelastuslaitos	Ilmoitus tulee tehdä, jos alueella varastoidaan nestekaasua yli 200 kg.

Muuta huomioitavaa

Kun tutustut ja käytät oppaassa mainittuja turvallisuustyökaluja tarkoituksenmukaisesti, edesautat tapahtumasi onnistumista suunnitellusti ja voit vähentää mahdollisia vaaroja ja vakavia riskejä.

Jos urheilutapahtumassasi kuitenkin tapahtuu loukkaantumisia tai onnettomuuksia, on niistä kannattavaa pitää kirjaa. Tukes tekee tarkastuksia palveluihin ja voi pyytää niiden yhteydessä onnettomuuskirjanpidon nähtäväkseen. Onnettomuuskirjanpito on myös työkalu itselle, jonka avulla voi suunnitella tulevista tapahtumista vieläkin turvallisempia ja varautua mahdollisiin riskeihin. Jos urheilutapahtumassasi tapahtuu selkeä vaaratilanne tai läheltä piti- tilanne tulee siitä ilmoittaa Tukesille. Järjestäjän ja työntekijöiden turvaksi tulee urheilutapahtuman ajaksi hankkia vastuuvakuutus, jolloin varmistetaan, etteivät yksityiset henkilöt joudu korvausvastuuseen tapahtumassa osallistujille tapahtuneista vahingoista.

Itsearviointi

Viimeiseksi tässä oppaassa on Tukesin verkkosivuille ohjaava [itsearviointi](#). Turvallisuustoiminnan itsearvioinnin avulla tapahtuman järjestäjä voi selvittää omat vahvuutensa, kehityskohteensa sekä arvioida omatoimisesti tämänhetkistä turvallisuuden hallintaa omassa suunnitellussa tapahtumassaan.

Tukesin itsearvioinnissa on 12 erilaista turvallisuuden hallintaan liittyvää kohtaa vastausvaihtoehtoineen. Tapahtuman järjestäjä arvioi kunkin kohdan toteutumista omasta näkökulmastaan ja arvioinnista saatavia tietoja voidaan hyödyntää oman tapahtuman turvallisuuden parantamisen apuvälineenä.

Lopuksi

Opas on koottu Haaga-Helia AMK liikunnanohjaajaopiskelijoiden opinnäytetyön tuotoksena. Opinnäytetyön voit kokonaisuudessaan lukea [täältä](#). (Tähän tulisi linkki opinnäytetyön julkaisun pysyvään osoitteeseen Theseus.fi)

SUEK ei vastaa oppaasta saatujen tietojen soveltamisesta... (tähän tulisi teksti, jossa mainitaan, että SUEK ei ole vastuussa oppaan hyödyntämisestä aiheutuneista haitoista tms.)

